

SURİYE

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan : **Oğuz KUYUMCU**
Ankara - April, 2011

T.C. Başbakanlık
Dış Ticaret Müsteşarlığı
İHRACATI GELİŞTİRME ETÜD MERKEZİ

SURİYE

Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler

Yüzölçümü	185 180 km²
Yönetim Şekli	Sosyalist Demokratik Halk Cumhuriyeti
Nüfusu	23 milyon
Resmi Dili	Arapça yaygın olmamakla birlikte Fransızca ve İngilizce de konuşulmaktadır.
Din	% 86 Müslüman (% 84'ü Sünni, % 16'sı Alevi), % 12 Hristiyan, % 2 (Şii, Dürzi)
Başkent	Şam
Başlıca Şehirleri	Şam, Halep, Homs, Hama, Haseki, İdlib.
Etnik Yapı	% 90,3 Arap, % 9,7 Kürt, Ermeni ve diğer.

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Economist Intelligence Unit Syria Main Country Report, Ekim 2009

Temel Ekonomik Göstergeler

	2008a	2009a	2010b	2011b
Nominal GSYİH (Milyon Dolar)	50 777	52 319	60 107	67 330
Reel GSYİH Artışı (%)	5,1	1,9	3,7	4,5
Kişi Başı GSYİH (ABD Doları, Satın Alma Gücü Paritesi ile)	4 556	4 555	4 673	4 811
Tüketici Fiyat Enflasyonu (Ort, %)	15,7	3,8	7,9	6,2
Bütçe Dengesi (GSYİH'nin %'si)	-1,9	-7,9	-5,0	-3,8
Mal İhracatı, fob (Milyar Dolar)	14,0	10,1	11,0	11,3
Mal İthalatı, fob (Milyar Dolar)	16,0	13,1	14,1	14,4
Cari Hesap Dengesi (Milyar \$)	-0,8	-1,5	-1,5	-1,3
Cari Hesap Dengesi (GSYİH'nin %'si)	-1,6	-2,9	-2,5	-1,9
Dış Borç (Yıl sonu, Milyar \$)	7,2	7,6	8,2	8,9
Döviz Kuru SL:ABD\$ (ort)	46,58c	46,86	45,90	45,44
Döviz Kuru SL:€ (ort)	68,48c	63,86	63,68	64,29

a EIU tahmini. b EIU öngörüsü. c Gerçekleşen

Kaynak: Economist Intelligence Unit Syria Main Country Report, Ekim 2009.

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ABEDA, AFESD, AMF, CAEU, FAO, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICCT (signatory), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAS, MİGA, NAM, OAPC, OIC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNRWA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO.

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Akdeniz'in kuzeydoğusunda yer alan Suriye, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir bölgede bulunmaktadır. Coğrafi konumun da etkisiyle Suriye'de beş farklı iklim bölgesi bulunmaktadır. Ülkenin kuzeyindeki Akdeniz'e açılan kıyı düzlüklerinde yağışlı ve ılıman kışlar ile sıcak ve nemli yazlar yaşanmaktadır. Daha içteki kısımlar ise Halep'ten Homs'a kadar çorak düzlüklerden oluşmaktadır. Doğudaki alanlar ve Türkiye ile sınır bölgeleri Türkiye'nin yüksek kesimlerinden yağış almakta olup, bu bölgelerde buğday üretimi yaygındır. Güneyde sert yazların ve kuru kışların yaşandığı çöllere rastlanmakta; Şam ve çevresinde ise Lübnan sınırı boyunca uzanan dağlar ve Golan yükseklikleri bulunmaktadır. Bu alanlarda kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar ise kuru ve sıcak geçmektedir. Fırat Nehri Türkiye'den doğmakta, Suriye'nin ortasından geçmekte ve daha sonra Kuzey Irak'a doğru akmaktadır.

Orta Doğu'da yer alan ve Akdeniz'e kıyısı olan Suriye; Türkiye (822 km), Irak (605 km), Ürdün (375 km), Lübnan (375 km) ve İsrail (76 km) ile sınıra sahiptir. Yarı kurak arazilere ve çöllerle kaplı düzlüklerden oluşan Suriye topraklarının % 24,8'i ekilebilir araziler, % 4,47'si düzenli hasat sağlanan alanlardır.

Siyasi ve İdari Yapı

Beşar Esad, Mayıs 2007'de yapılan seçimler sonucunda yeniden yedi yıllık bir dönem için devlet başkanı seçilmiştir. Ülkede halk tarafından seçilmiş bir parlamento ve devlet başkanı tarafından atanan bir hükümet görev yapmaktadır. Baas partisi ülkedeki baskın politik gücü oluşturmaktadır.

Suriye idari bakımdan 14 bölgeye (muhafazat) ayrılmıştır: Haseki, Lazkiye, Ar Raqqah, As Suwayda', Dar'a, Dayr az Zawr, Dimashq, Halep, Hama, Homs, İdlib, Şam ve Tartus. Sermaye birikimi daha çok Şam'da yoğunlaşırken; fonlar buradan 14 eyalete, bu eyaletlerden de belediyelere dağıtılmaktadır. Ülkenin en gelişmiş altı önemli şehri olan Şam, Halep, Lazkiye, Homs, Hama ve Tartus özerkliğe sahiptir ve yerel kalkınma ihtiyaçları için yerel fonlar yaratabilmektedir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Suriye nüfusu son 25 yılda ikiye katlanmış; yarım milyon Filistinli'nin ve 1-1,4 milyon Iraklı'nın da Suriye'ye sığınmasıyla nüfus daha da artmıştır. Nüfus artış hızının son 5 yılda yıllık ortalama % 2,7 düzeyinde seyretmiş olması, ülkenin altyapısı ve kaynakları üzerinde devamlı bir baskı oluşturmaktadır. Nitekim 2006 yılı itibarıyla ülke nüfusunun % 11,9'unun yoksulluk sınırının altında yaşadığı tahmin edilmektedir.

2008 yılı resmi verilerine göre 22,3 milyon nüfusa sahip olan Suriye'nin toplam nüfusunun 2011 yılında 23,1 milyona ulaşması öngörülmektedir. 2009 yılı için nüfus artış hızı % 2,13 olarak tahmin edilmekte olup, yaş ortalaması 21,7'dir. Nüfusun % 35,9'u 0-14 yaş arasında, % 60,8'i 15-64 yaş arasında ve % 3,4'ü 65 yaş ve üstüdür. 2004 yılında yapılan nüfus sayımına göre okur-yazarlık oranı % 79,6'dır.

Nüfusun Şehirlere Göre Dağılımı

Bölge	%
Şam	7,5
Şam Kırsalı	7,7
Halep	23,8
Homs	8,9
Hama	8,7
Lazkiye	5,2
Deir-ez-Zor	6,8
İdlib	8,4
Haseki	6,5
Rakka	4,0
Sweida	2,1
Dara	4,5
Tartus	4,0
Quneitra	2,0
Toplam	100,0

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Geniş yüzölçümüne rağmen, nüfusun yaklaşık % 75'i en büyük altı kentte yaşamaktadır. Önemli şehir merkezleri 4'er milyonluk nüfusları ile başkent Şam ve güneydeki Halep'tir. Diğerleri ise sanayi kentleri olan Homs ve Hama ile liman kentleri Lazkiye ve Tartus'tur. İşgücünün % 19,2'sinin tarım, % 14,5'inin sanayi, % 66,3'ünün ise hizmetler sektöründe istihdam edildiği (2006 yılı) tahmin edilmektedir. Sayısı

niza artan genç nüfusa iş imkanı yaratılmadığından, 1990'ların ikinci yarısından itibaren işsizlik oranı artmakta olup; işsizlik oranının 2008 yılında % 8,6 düzeyinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Suriye'nin başlıca doğal kaynakları; petrol, fosfat, krom, manganez, asfalt, demir cevheri, kaya tuzu, mermer ve alçı taşıdır. Ülkenin başlıca tarım ve hayvancılık ürünleri; buğday, arpa, pamuk, mercimek, nohut, zeytin, şeker pancarı; sığır, koyun, yumurta ve sütteür. Suriye sanayisi; petrol, tekstil, gıda işleme, içecek, tütün, fosfat işleme, çimento ve oto montaj sektörlerinde yoğunlaşmıştır.

Fırat Nehri ülkenin sulama ihtiyacının büyük kısmını karşılamaktadır. Ancak kanalizasyon atıkları ve petrol işleme tesislerinin atıkları nedeniyle oluşan kirlilik, bu imkanı günden güne azaltmaktadır. Ormanlık alanların tahribi, hayvanların aşırı otlatılması, kuraklık, erozyon ve çölleşme ise diğer başlıca çevre sorunlarıdır.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Arap Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması (GAFTA), AB ile Ortaklık Anlaşması

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

Merkezi planlı bir ekonomik sisteme göre yönetilen ve 2000 yılından itibaren serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecine giren Suriye'nin temel gelir kaynakları petrol, dış yardımlar, yurt dışında çalışan Suriyeli işçilerin döviz gelirleri ve tarımdır. Petrol ihracatı, toplam ihracat gelirlerinin üçte ikisini ve bütçe gelirlerinin yarısını oluşturmaktadır. Petrol dışı sanayi üretimi kimyasallar, kauçuk, plastik, tekstil, deri sanayi ve gıda üretimi alanlarında yoğunlaşmaktadır. Hizmetler sektörü içinde özellikle turizm, hızlı bir gelişim sergilemektedir. Ülkedeki büyük sanayi şirketlerinin çoğu devlet tarafından işletilmektedir.

GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı

	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Tarım	25,0	22,7	23,4	24,5	24,0	18,5
Sanayi	28,3	30,2	29,1	28,1	27,9	26,9
Hizmetler	46,7	47,1	47,5	47,3	48,2	54,6

* CIA Tahmini

Kaynak: EIU Syria Main Country Profile, 2008, CIA The World Factbook

Başlıca ticaret merkezleri Şam, Halep, Lazkiye, Tartus, Deir al-Zour ve Homs; petrol sanayinin merkezi ise Deir al-Zour çevresi ile Halep ve Banyas'taki rafinerilerdir. Tekstil ve seramik gibi hafif sanayi üretiminin ve gıda işleme tesislerinin çoğu, tarım alanlarına yakın olan Şam, Halep ve Homs'ta bulunmaktadır. Ülkenin iki büyük liman şehri olan Lazkiye ve Tartus uluslararası ticaretin merkezi iken, kuzeydeki Banyas'tan petrol ihracatı yapılmaktadır. Ülkenin doğusu daha az gelişmiş olmasına rağmen, Haseki şehri tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle komşu illerden göç almaktadır. Deir al-Zour ve Palmira, yeni petrol ve doğal gaz alanları bulunması ile son yıllarda hızla büyüyen şehirlerdir.

Büyük kısmı iç piyasada tüketilen tarımsal ürünlerin çoğu Şam'ın kuzeyinde üretilmektedir. Hükümetin pamuk ve tahıl piyasalarına müdahaleleri devam ettiğinden, tarımda özel sektör faaliyetleri, daha az stratejik önem arz eden meyve üretimi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Ekonomi Politikaları

Kamu sektörünün ekonomideki ağırlığını azaltmak, özel sektörün gelişimini, yabancı sermayeyi ve rekabeti teşvik etmek amacıyla son yıllarda gerçekleştirilen ekonomik reformların olumlu etkileri hissedilmeye başlanmış olup; petrol, finans, çimento ve enerji gibi sektörlerde özel sektörün katkısı artmaktadır. Hükümet, petrol üretiminde uzun vadede yaşanması beklenen düşüşlerin etkisini bertaraf etmek için, orta vadede döviz gelirlerini artırmaya yönelik olarak hizmetler sektörünün -özellikle de turizm sektörünün- geliştirilmesine ağırlık vermektedir.

2010 yılında KDV uygulamasına geçilmesi (yaklaşık % 10 oranında) neticesinde vergi gelirlerinin artırılması ve petrol fiyatlarında beklenen artışın gerçekleşmesi durumunda, bütçe açığının 2010-11 döneminde 3 Milyar Dolar'a gerileyeceği tahmin edilmektedir. Devlete ait kuruluşların özerk bütçeli yapılara dönüştürülmesi ve bazılarının özelleştirilmesine yönelik bir kamu reformu ile kamuda süregelen verimsizliğin önüne geçilmesi planlanmaktadır.

Suriye Merkez Bankası tarafından 2008 yılında piyasaya sürülen hazine bonolarının ilerleyen yıllarda sürekli hale gelmesi ve kalkınma projelerinin finansmanında önemli bir araç olarak kullanılması hedeflenmektedir. Yabancı yatırımların hız kazanması için döviz transferine yönelik kısıtlamalar da 2008 yılının başından itibaren azaltılmaktadır. Bu reformlar bankacılık sektörünün modernleştirilmesi

uygulanan faiz oranının düşürülmesi.

Suriye’de faiz oranları yıllarca enflasyona ya da likidite koşullarına bağlı olmaksızın sabit tutulmuştur. Suriye’deki küçük ve orta ölçekli firmaların bankalardan borçlanmakta güçlük çekmeleri ve yüksek faiz oranı ve kur riskini göze alarak offshore bankalarından (çoğunlukla Lübnan bankalarından) borçlanmak zorunda kalmaları, ülkede özel sektörün gelişmesini engelleyen nedenlerindendir. Ancak 2002 yılında Kredi ve Para Kurulu kurulması, özel bankalara faaliyet izni verilmesi ve Mayıs 2003’te 22 yıl sonra ilk kez mevduat ve kredilere uygulanan faiz oranlarının düşürülmesi ile birlikte bu sorunlar giderilmeye başlanmıştır. 2006 yılında özel sektöre kullanılan kredilerdeki artış oranı % 18,5 olarak gerçekleşmiştir.

Ekonomik Performans

Uzun yıllar petrole ve tarıma dayalı bir büyüme gösteren Suriye ekonomisinde son yıllarda petrol üretiminin azalması neticesinde hizmetler sektörü ve özellikle turizm öne çıkmaya başlamıştır. Petrol dışı sektörlerdeki büyüme oranı 2008 yılında % 6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tüketici fiyatlarındaki değişim yıllar itibarıyla incelendiğinde 1990’ların sonunda enflasyonist eğilimlerin azaldığı, 2000’li yıllarda ise yeniden arttığı görülmektedir. 2008 yılında enflasyon oranı 1994 yılından itibaren en yüksek düzey olan % 15,7’ye yükselmiştir. Küresel kriz nedeniyle emtia fiyatlarındaki ve gıda, yakıt ve kira gibi harcama kalemlerindeki düşüşün etkisiyle 2009 yılında enflasyon oranının % 3,8’e gerileyeceği, ancak yakıt sübvansiyonlarının azaltılması ve KDV uygulamasına geçilmesi sonucunda 2010 yılından itibaren yeniden % 6–7 seviyelerine yükseleceği tahmin edilmektedir.

Ekim 2007’de Suriye Lirası’nın değerinin IMF’nin Özel Çekme Hakları (SDR) ağırlıklı bir döviz sepetine endekslenmesi neticesinde daha esnek bir yapıya kavuşmuş olmasına rağmen, hükümetin döviz kuru istikrarına verdiği önem nedeniyle kısa vadede dalgalı kur politikasına geçilmesi mümkün görülmemektedir. Küresel krizin etkilerinin hafiflemesi ve Suriye’nin cari açığının azalması sonucunda Suriye Lirası’nın değerinin 2010–2011 döneminde ortalama 1 ABD \$ = 45,7 SL seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

Küresel ekonomik krizin etkisiyle Suriye’nin başlıca ihrac pazarlarında yaşanan talep azalması, yabancı sermaye girişinin beklenenden düşük gerçekleşmesi, petrol fiyatlarının düşmesi ve petrol gelirlerinin azalması gibi nedenlerle reel ekonomik büyümenin 2009 yılında % 1,9 düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Şubat ayında yerel sanayinin krizin olumsuz etkilerinden korunması amacıyla bir dizi önlem alınmış; çimento ithalatı yasaklanmıştır.

2010 yılında ihrac pazarlarındaki toparlanma ile birlikte ihracat gelirlerinin artması ve Irak’ta istikrarın sağlanması halinde Iraklı göçmenlerin ülkelerine dönmeleri ile ekonomik büyümenin % 3,7’ye yükseleceği öngörülmektedir. Ancak ülkedeki işgücünün yaklaşık dörtte birinin (1 milyon kişi) işsiz olması ve 2010 yılında bu rakamın 1,6 milyona ulaşacağına yönelik tahminler, Suriye’de hedeflenen ekonomik gelişimin gerçekleştirilmesinin zaman alacağını göstermektedir.

Ülkenin doğusunda üç yıldır süren kuraklığın 2010–11 yıllarında sona ermesi, böylece tarım üretiminin ve pamuk ve tekstil ihracatının artması beklenmektedir. Dış ticaret açığının aynı dönemde 3,1 Milyar Dolar’a (GSYİH’nin % 4,9’una) yükseleceği; son yıllarda artan turizm gelirlerine bağlı olarak hizmetler sektöründeki büyümenin devam edeceği öngörülmektedir. Orta vadede Körfez sermayesinin ülkeye çekilmesinin zorluğu, uzun dönemde ise enerji piyasasındaki daralma, Suriye ekonomisi için başlıca zorluklardır.

Enflasyon

Uzun yıllar petrole ve tarıma dayalı bir büyüme gösteren Suriye ekonomisinde son yıllarda petrol üretiminin azalması neticesinde hizmetler sektörü ve özellikle turizm öne çıkmaya başlamıştır. Petrol dışı sektörlerdeki büyüme oranı 2008 yılında % 6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tüketici fiyatlarındaki değişim yıllar itibarıyla incelendiğinde 1990’ların sonunda enflasyonist eğilimlerin azaldığı, 2000’li yıllarda ise yeniden arttığı görülmektedir. 2008 yılında enflasyon oranı 1994 yılından itibaren en yüksek düzey olan % 15,7’ye yükselmiştir. Küresel kriz nedeniyle emtia fiyatlarındaki ve gıda, yakıt ve kira gibi harcama kalemlerindeki düşüşün etkisiyle 2009 yılında enflasyon oranının % 3,8’e gerileyeceği, ancak yakıt sübvansiyonlarının azaltılması ve KDV uygulamasına geçilmesi sonucunda 2010 yılından itibaren yeniden % 6–7 seviyelerine yükseleceği tahmin edilmektedir.

Enflasyon İstatistikleri

	2003	2004	2005	2006	2007a	2008a	2009a	2010 b	2011 b
Tüketici Fiyatları (ort)	5,8	4,4	7,2	10,0	12,2	15,7	3,8	7,9	6,2

a EIU tahmini b EIU öngörüsü

Kaynak: EIU Suriye Ülke Profili, 2008, EIU Suriye Ülke Raporu, Ekim 2009

Hayat Standardı ve İşsizlik

İşsizlik İstatistikleri

	2005a	2006a	2007a	2008b	2009b	2010c	2011c
Kayıtlı İşsizlik Oranı (ort; %)	8,0	8,3	8,4	8,6	9,2	9,7	9,4

a Gerçekleşen b EIU tahmini c EIU öngörüsü

Kaynak: EIU Syria Main Country Report, Ekim 2009.

Bölgesel Eğilimler

-

Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

Petrolün Suriye ekonomisindeki hakimiyetine rağmen tarım sektörü önemini korumakta, milli gelirin üçte biri bu sektörden elde edilmektedir. Tarımsal üretimin çoğu Akdeniz kıyılarında gerçekleştirilmektedir. Suriye topraklarının yaklaşık % 25'i ekilebilir topraklar olmasına rağmen, sulama imkanlarının yetersizliği nedeniyle üretim iklim koşullarına bağlıdır. Bu sorunların üstesinden gelinmesi için son yıllarda sulama sistemlerinin ıslahı ve yaygınlaştırılmasına yönelik projeler gerçekleştirilmektedir.

Hükümet sektörün gelişimi için fiyat belirleme, sübvansiyonlar, toprak sahipliğinin halka bırakılması ve pazarlama kontrolleri gibi önlemler almaktadır. Buğday, arpa ve şeker pancarı gibi üretimi önceden kararlaştırılan stratejik ürünlerin çoğu, küçük çiftliklerin pazar gücünün artırılması amacıyla oluşturulan kamu kurumları pazarlama kurullarında sabit fiyatlardan satılmaktadır. Bu fiyatlar çoğunlukla dünya piyasalarındaki fiyatların üstünde olduğundan çiftçileri rekabete karşı korumakta ancak devlet bütçesi üzerinde önemli bir maliyet yaratmaktadır.

Otoriteler kuraklık gibi zor koşulların yaşandığı zamanlarda çiftçileri desteklemek amacıyla istisnai önlemler alabilmektedir. Ülkenin en önemli tarım ürünleri buğday ve pamuktur. Ancak bu iki ürünün ihracatı 1980'li yıllarda toplam ihracatın % 40'ını oluştururken 2000'li yıllarda bu oran % 10-15'e gerilemiştir. Tütün, meyve-sebze ve arpa ise ülkede yetiştirilen diğer başlıca tarım ürünleridir.

Tarımsal Üretim İstatistikleri

	2008a	2009a	2010b	2011b
Gayri Safi Tarım Üretimi Artışı (%)	-21,2	3,5	4,2	3,8

a: EIU tahmini b: EIU öngörüsü

Kaynak: Economist Intelligence Unit Syria Main Country Report, Ekim 2009

Sanayi

Suriye'de sanayileşme 1950'li yıllarda başlamış ve devletin ağır sanayiye yaptığı yatırımlarla 1970'li yıllarda hız kazanmıştır. Ülke sanayisi, petrol, tekstil, çimento, gıda işleme, içecek, gübre, tütün ve fosfat gibi alt sektörlerden oluşmaktadır. Sanayi sektörü 1990'lara kadar devletin kontrolünde iken, 2000'li yıllarda gerçekleştirilen ekonomik reformlar sayesinde yerli ve yabancı çok sayıda şirketin imalat sanayinde faaliyette bulunması sağlanmıştır.

2008 yılında sanayi üretiminin % 2,3 oranında arttığı tahmin edilmektedir. Özel sektörün petrol dışı GSYİH'ye katkısı % 80 düzeyindedir. Ancak petrol, elektrik, bankacılık ve kimyasallar gibi stratejik öneme sahip sektörlerin denetiminin devlet kuruluşlarının elinde olması, ihracattan alınan vergiler, özel sektöre kullanılan kredilerin neredeyse hepsinin devlet bankaları tarafından sağlanması ve ağır işleyen bürokrasi nedeniyle sektördeki gelişim istenen boyutta değildir. Suriye dışında yaşayan zengin Suriye vatandaşları tarafından Körfez sermayesi ile kurulan özel şirketler tekstil, eczacılık ve gıda işleme gibi farklı sektörlerde faaliyet göstermektedir.

Madencilik

Suriye, Orta Doğu standartlarına göre büyük bir petrol ihracatçısı olmayıp; Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'ne (OPEC) de üye değildir. Ülkede doğal gaz ve petrol üretimine 1950'li yıllarda, büyük çapta üretime ise 1990'ların ortasında başlanmıştır. 2004 yılında uygulamaya başlanan Amerikan yatırımları, Amerikan yapımı ekipman ithal eden ve sektörde faaliyet gösteren birçok şirketi doğrudan, çok sayıda yatırımcıyı da dolaylı biçimde etkilemiştir.

Son yıllarda üretimde yaşanan düşüş neticesinde Suriye'nin 2010 yılı itibarıyla net petrol ithalatçısı haline geleceği ve yeni rezervler keşfedilmediği takdirde ülkenin petrol rezervlerinin 10-15 yıl içinde

karneceği uygulamaktadır. Petrol sanayisinin çoğu Deir al-Zour'da yer almaktadır. Suriye'nin petrol endüstrisi son yirmi yıldır Al Furat Petrol Şirketi'nin (AFPC) kontrolündedir. Ülkedeki ikinci önemli petrol şirketi ise Deir al-Zour Petrol Şirketi'dir.

Petrol üretimindeki düşüş ve iç piyasada artan enerji ihtiyacı ile birlikte 1999 yılından itibaren ülkedeki önemli doğal gaz rezervlerinin keşfi ve daha aktif bir şekilde işletilmesi amacıyla sektörde daha fazla yabancı ortaklığa faaliyet izni verilmiş, şirketlere daha avantajlı keşif sözleşmeleri sunulmuş ve daha gelişmiş teknolojiler kullanılmaya başlanmıştır. Suriye'nin yeni enerji santrallerinin çoğu doğal gaz ile çalışmaktadır. 2008 yılı itibarıyla 240,7 milyar m³ değerinde kesinleşmiş doğal gaz rezervine sahip olan Suriye'nin en büyük doğal gaz rezervleri Palmira civarındadır. Doğal gaz üretimi 2008 yılında 6,5 milyar m³ düzeyinde gerçekleşmiştir.

Başlıca Madenlerin Üretim İstatistikleri

Petrol Üretimi ^a ('000 varil/gün)	381,6
Petrol Tüketimi ^b ('000 varil/gün)	229,0
Kesinleşmiş Petrol Rezervi ^a (milyar varil)	2,4
Doğal Gaz Üretimi ^a (milyar m ³)	6,5
Doğal Gaz Tüketimi ^a (milyar m ³)	4,4
Kesinleşmiş Doğal Gaz Rezervi ^a (milyar m ³)	240,7

a: 2008 tahmini b: 2007 tahmini

Kaynak: CIA The World Factbook

Suriye'deki fosfat üretimi, fiyat değişmelerine bağlı olarak yıllar itibarıyla dalgalı bir seyir izlemiş, 2005 yılında 10 yıl önceki düzeyin 3 katına ulaşmıştır. Ülkede 1 milyar ton düzeyinde fosfat rezervi bulunmaktadır. Mermer, alçı taşı, tuz, çakıl taşı ve kum taşı ise, üretimi ve ihracatı gerçekleştirilen diğer başlıca madenlerdir.

İnşaat

Suriye'de arazi fiyatları devletin kontrolü altında olmadığından, emlak piyasası yatırımcılar için güvenli ve karlı bir yatırım alanıdır. 2000'li yıllarda Körfez ülkelerinden gelen yatırımcıların Suriye'de emlak sektörüne yatırım yapmaları ve Iraklı göçmenlerin yarattığı konut talebi nedeniyle, Şam ve Halep'te önemli konut projeleri yürütülmüş ve sektördeki büyüme hızlanmıştır.

Hammadde arzı, inşaat sektörü açısından önemli bir sorundur. Çimento halihazırda en önemli inşaat malzemesi olmakla beraber, Suriye'deki çimento üretimi son yıllarda talebi karşılamakta yeterli değildir. Dağıtım kanallarındaki sorunlar nedeniyle bu açık, ithalata da kapatılamamaktadır. 2002 yılında bu sorunların üstesinden gelebilmesi ve dağıtımın organize edilebilmesi amacıyla Amran adında bir birim oluşturulmuş olmasına rağmen, Amran'ın çimento dağıtımının yetmemesi sebebiyle piyasada karaborsa oluşmuştur. Avrupa Yatırım Bankası çimento yatırımlarının finansmanı konusuna ilgi göstermiş olup, Halep'te 2009 yılı itibarıyla yıllık 2 milyon ton üretim kapasitesine sahip bir çimento fabrikası inşaatına başlanmıştır.

Turizm

Suriye Roma ve Bizans kalıntıları, antik kentleri, kutsal mekanları, kaleleri ve Akdeniz'e açılan kıyılarıyla çok sayıda turistini çeken bir ülkedir. Son yıllarda, diğer ülkeler ile ilişkilerin iyileştirilmesi konusunda atılan adımların da etkisiyle ülkeye daha fazla yabancı yatırımcının çekilmesi hedeflenmekte, sektöre ilişkin yatırım kanunları yeniden düzenlenmekte ve altyapı eksiklikleri giderilmektedir.

Suriye'yi 2007 yılında ziyaret eden Turistlerin ülkelere göre dağılımı

Ülke	Ziyaretçi Sayısı
Tüm Ülkeler	1 272 150
Türkiye	485 953
İran	330 369
Rusya	43 919
ABD	35 539
Almanya	35 123
Fransa	28 828
İngiltere	22 739
Endonezya	17 443
Kanada	15 347
İspanya	15 332

İsveç	14 280
İtalya	13 812
Pakistan	12 661
Hindistan	11 490
Avustralya	10 597
Hollanda	9 397
Danimarka	7 559
Japonya	6 958
Yunanistan	6 065
Kıbrıs Rum Kesimi	5 088

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Nüfus artış hızına yetişilebilmesi ve ekonomik büyümenin desteklenmesi amacıyla, Suriye'nin ulaştırma ve telekomünikasyon ağları son yıllarda genişletilmiştir. Demiryolu ağı yeteri kadar gelişmemiş olduğundan, yük ve yolcu taşımacılığının % 90'ı karayolu ile yapılmaktadır. Rehabilitasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından Mayıs 2008'de ülke içinde ve çevre ülkelerle demiryolu seferleri başlatılmıştır. Hala yapım aşamasında olan Şam metrosunun 2015 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Toplam karayolu ağı son beş yılda % 10'un üzerinde genişletilmiştir. Şam, Halep, Lazkiye, Deir al-Zour, Homs, Hama ve Haseki gibi büyük şehirleri birbirine bağlayan karayolları oldukça iyi durumdadır. Karayollarının uzunluğu 2006 yılı itibarıyla 97 401 km olup; bunun 1 103 km'si otoyoldur. İthal taşıtlara uygulanan vergilerin Haziran 2005'te indirilmesi ile birlikte 2006 yılında araç satışları 2004 yılına kıyasla % 230 artmıştır.

Ulaştırma İstatistikleri

	2005	2006	2007	2008
Karayollarının uzunluğu (km)	49 997	51 967	55 041	64 983
Demiryollarının uzunluğu (km)	2 833	2 833	2 833	2 833
Demiryolu ile taşınan yük miktarı ('000 ton)	8 187	8 752	9 450	9 305
Karayolu ile taşınan yük miktarı ('000 ton)	8 187	8 752	9 450	9 307
Kullanılan araç sayısı ('000 adet)	927	1 068	1 218	1 383
Yurt içindeki havaalanlarında taşınan yolcu sayısı (milyon)	3,1	3,5	3,9	4,3
Limanlarda yüklenen mal miktarı (milyon ton)	39,7	20,2	20,8	20,8

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Ülkede Tartus, Lazkiye ve Banyas olmak üzere üç ana liman ve toplam 77 adet ticari liman bulunmaktadır. Tartus Limanı en büyük limandır. Banyas Limanı'ndan çoğunlukla petrol ürünleri sevkiyatı yapılmaktadır. Limanların üçü de devlet tarafından işletilmekte olup, altyapı ve tesisler henüz yeteri kadar gelişmiş değildir. Gemilerin limanlara geri dönüş süresi uzun, gümrük işlemleri yavaş ve informal uygulamalar yaygındır.

Hükümetin telekomünikasyon sektörüne yönelik çalışmalarına rağmen, Suriye bu alanda bölge ülkelerinin pek çoğunun gerisindedir. Ülkedeki sabit hat abonelerinin sayısı 2008 yılı itibarıyla 3,6 milyon, mobil telefon abonelerinin sayısı 7 milyondur. Uluslararası görüşmelerde herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. İnternet kullanıcılarının sayısı da son yıllarda artmaktadır. 1997 yılında ilk internet hizmeti sağlayıcısı devlet eliyle kurulmuş, internet aboneliği sadece devlet kurumları, kamu kesimi kuruluşları ve bazı profesyonel işyerleri ile sınırlanmıştır. Ancak 2006 yılında ticari hizmet veren diğer internet sağlayıcılarına da faaliyet izni verilmiştir. 2007 yılı itibarıyla internet kullanıcılarının sayısı 3,5 milyona ulaşmıştır.

Enerji

Arap Kalkınma Ajanslarından, AB'den ve Japonya'dan alınan krediler sayesinde enerji santrallerinin sayısı hızla artmaktadır. Elektrik üretme kapasitesi 10 yıl öncekinin üç katına çıkarılmış olmasına rağmen, artan enerji talebi nedeniyle üretim ve dağıtım kapasitesi yetersiz kalmaktadır. 2007 yılında birçok şehirde uzun elektrik kesintileri yaşanmıştır.

Elektrik üretimi ve tüketimi (2007)

Elektrik üretimi (milyar kws)	40,5
Elektrik tüketimi (milyar kws)	39,5

Kaynak: CIA The World Factbook

2001 yılı başında hükümetin, Mısır ve Ürdün ile enerji paylaşımı konusunda imzaladığı anlaşma sonrasında üç ülkenin elektrik ağlarının birbirine bağlanması öngörülmüştür. Ağın Türkiye ve Lübnan'a kadar genişletilmesi planlanmaktadır. Ayrıca, ilerleyen yıllarda doğal gazla dayalı kombine çevrim santralleri inşası ve halihazırda petrole dayalı santrallerin doğal gazla çevrilmesi planlanmaktadır. Yakın zamanda Mahrada ve Banias'taki iki büyük enerji santralinin petrolden doğal gazla çevrimi tamamlanmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Suriye, son yıllarda ihracat ve yatırımlar açısından Orta Doğu'nun en dinamik pazarlarından biri haline gelmiştir. Serbest piyasa ekonomisine geçiş yolunda atılan adımlar ve artan petrol gelirleri, Suriye ekonomisinin hızla büyümesine katkıda bulunmuş, böylece Suriye pazarında yabancı firmalar için pek çok iş imkanı doğmuştur. Gelişen petrol ve doğal gaz sanayi, altyapı projeleri ve tüketim mallarına yönelik talep artışı; yabancı firmaların Suriye'yi cazip bir pazar olarak görmelerini sağlamıştır. Türkiye, bu pazarda coğrafi yakınlığından dolayı başta nakliye ücretleri olmak üzere pek çok alanda doğal bir rekabet avantajına sahiptir.

Suriye'ye yıllar itibariyle net yabancı yatırım girişi (milyon dolar)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
Net YDD Girişi	270	110	115	160	275	500	600	750

* Tahmini veri.

Kaynak: Syria Investment Agency

2007 yılında yürürlüğe giren 8 sayılı Yatırım Kanunu ve aynı yıl kurulan Yatırım Kurulu, Suriye'ye doğrudan yabancı sermaye girişini hızlandıran önemli adımlardır. Resmi verilere göre 2002 yılında 120 Milyon Dolar civarındaki doğrudan yabancı yatırımlar 2008 yılında 1,1 Milyar Dolar'a ulaşmıştır. Suriye'deki yatırımların büyük bir kısmı Katar ve diğer Körfez ülkeleri kaynaklı olup; emlak, finans ve turizm, Körfez sermayesinin tercih ettiği başlıca yatırım alanlarıdır. AB kaynaklı yabancı sermayenin ise büyük kısmı İtalya ve Almanya'nın yatırımlarından oluşmaktadır.

8 Sayılı Yeni Yatırım Kanunu:

Ülkeye yabancı yatırımları çekmek ve yatırım mevzuatını kolaylaştırmak amacıyla 1991 yılında yürürlüğe koyulan 10 sayılı Yatırım Kanunu, 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren 8 sayılı Yeni Yatırım Kanunu ile birlikte yürürlükten kalkmıştır. 8 sayılı Yeni Yatırım Kanunu'nun tercümesi T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği web sitesinde mevcuttur. www.musavirlikler.gov.tr/upload/SYR/Yatirimkanunu.doc. Ayrıca Suriye Yatırım Ajansı'nın web sitesinden (www.syriainvestmentmap.org) de konu ile ilgili detaylı bilgi edinilebilir.

Yeni Yatırım Kanunu ile yerli ve yabancı yatırımcılar arasındaki ayrımcılık ortadan kaldırılmış; yabancı yatırımcıların elde ettikleri karı yılda 1 kez vergilendirmeden sonra yurt dışına döviz olarak çıkarmalarına ve yabancı yatırımcıların gayrimenkul satın almalarına izin verilmiş; ayrıca yatırım projelerinde kullanılmak üzere Suriye'ye getirilen 5 yaşına kadar makineler ve toplu taşıma araçları gümrükten muaf tutulmuştur.

Ayrıca yatırımcıya Suriye'de istediği kapasitede bir arazi ve mülk edinebilme hakkı tanınmıştır. Ulusal çıkarların söz konusu olduğu durumlar dışında bu mülkler ve topraklar yatırımcıların elinden alınamamaktadır. Yatırımcıya kendisi ve ailesi için edindiği mülkte yıllık ikamet verilebilmekte, fabrikanın kurulmasından sonra Suriye dışından uzman işçi getirilmesi durumunda bu işçilere de yıllık ikamet verilebilmektedir. Fabrikada çalışmak üzere dışarıdan getirilen uzmanlar ve işçiler, maaşlarının % 50'sini ülkelere havale edebilmekte ve hizmetleri sonunda tazminatlarının tamamını ülke dışına çıkarabilmektedir. Yatırımcı da iş bittikten sonra fabrikasında kullandığı araç ve gereçleri istediği zaman ve şekilde yurt dışına çıkarabilmektedir.

Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Suriye'de toplam 11 adet serbest bölge bulunmaktadır. Bu serbest bölgeler Tartus, Lazkiye Limanı, Lazkiye, Halep, Adra, Şam, Şam Uluslararası Havalimanı, Alyaroubuia, Homs, Tartus Limanı ve Deir al-Zour'da bulunmaktadır. Yakın zamanda İdlib'de de bir serbest bölge kurulması planlanmaktadır. Suriye'deki serbest bölgelerde sunulan avantajlar ile ilgili bilgi edinmek için Suriye Serbest Bölgeler İdaresi web sitesinin incelenmesi faydalıdır www.freezones.com.sy.

Suriye’de yabancılar belirlenmiş olan bölgelerde (organize sanayi bölgeleri) % 100 kendi sermayeleri ile şirket kurabilmektedir. Bu bölgelerde teşvik kapsamına giren projelere 5 yıl vergi muafiyeti tanınmaktadır. Bu süre Suriyeli bir ortak olması halinde 2 yıl, üretimin % 50’sinden fazlasının ihracat olması halinde +2 yıl ve Suriye Devleti ile çalışma durumunda +2 yıl daha uzayabilmektedir. O bölgenin sanayisini tamamlayıcı veya o bölgede olmayan bir sanayi dalında veya Suriye ithalatını azaltıcı şekilde faaliyet gösteren şirketlere birtakım öncelik ve istisnalar da tanınabilmektedir.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

İş Yapma Prosedürleri Sayısı

Şirket Kurma	
Prosedür Sayısı	8
Maliyet (% Kişi Başına GSMH)	18
İnşaat İzni	
Prosedür Sayısı	26
Süre (gün)	128
Maliyet (% Kişi Başına GSMH)	697
Vergi Oranı	
Toplam Vergi Oranı (karın %’si)	44
Kurumlar Vergisi Oranı	22
İthalat	
İthalat Dokümanları (sayı)	9
İthalat Süresi (gün)	21
İthalat Maliyeti (ABD\$, konteyner başına)	1 625
Emlak Kaydı	
Prosedür sayısı	4
Maliyet (Emlak bedelinin %’si)	28
Yatırımcıların Korunması	
Yatırımcının Korunması Endeksi	4,3/10

Kaynak: Euromonitor International based on the World Bank

Yatırım maliyetleri açısından değerlendirme yapıldığında, Suriye’de motorinin litre fiyatı 40 Cent (20 SL), benzinin litre fiyatı 80 Cent (40 SL) civarındadır. LPG’nin 12 kg’si 5,5 Dolar’dır. Elektrik’in kw/saat fiyatı ise 6,5 Cent’tir. Girdi maliyetleri Türkiye’nin yaklaşık üçte biri düzeyindedir. Türk firmalarının yoğunlukla fabrika kurduğu Halep Organize Sanayi Bölgesi Sheikh Najjar’da arazi fiyatı 28 ABD\$/m²’dir. Ortalama inşaat maliyeti ise 140–150 ABD\$/m²’dir.

Şirket Kuruluşu

Şube Tescili için;

Şubeler, Suriye yasalarına uygun olarak tescil edilip iş izni almadan faaliyete geçememektedir. Tescil işleminde tüzel kişinin şekli ve Suriye’de izin verilen işin mahiyeti belirtilmelidir. Yabancı ülkenin kamu kurum ve şirketlerinin ortak olması halinde Suriye Başbakanlığının izni gerekmektedir. Tescil işlemi 5–7 gün sürmektedir. Şirket kurmak için pasaport, vesikalık fotoğraflar, yaklaşık 2 000 Dolar tescil masrafı ve 15 000 – 20 000 Dolar değerinde daha sonra çekilebilir banka teminatı gerekmektedir.

Şube veya büro kurmak isteyen yabancı tüzel kişiler başvuru sırasında aşağıdaki bilgileri belirtmelidir:

- Adı ve ticari ünvanı,
- Uyuşu ve kuruluş yeri,
- Yasal şekli,
- Merkez şubenin adresi,
- Tescil tipi,
- Kuruluş amacı,
- Kurum veya şirket ise sermayesi (kar amacı olmayan kurum ve şirketler hariç),
- Şube veya büronun geçici adresi,
- Var ise alt şubeleri ve adresleri,
- Genel Müdürün adı, uyuşu ve Suriye’deki adresi,
- Tescil işlemlerinin ilgili müdürlük nezdinde takip etmekle yetkilendirilen kişinin adı,
- Tüzel kişinin e-posta adresi,
- Şahıs şirketlerinde ortakların, holdinglerde yönetim kurulu üyelerinin ayrıntılı bilgileri,
- Yabancı tüzel kişinin muhasebe kontrolörünün adı,
- Suriye’deki hesap müfettişinin adı.

Ayrıca aşağıda gösterilen ve yeminli tercüman tarafından Arapça'ya tercüme edilmiş olan tescil başvurusu ekindeki belgeler, yabancı tüzel kişinin ülkesindeki ilgili makamlardan sonra, o ülkenin Suriye Büyükelçiliği ve Suriye'de Dışişleri Bakanlığı tarafından tasdik edilmelidir.

1. Şirket ve Kurumun Kuruluş Sözleşmesi ve Ana Yönetmeliği,
2. Nereye bağlı olduklarını da belirtilerek şube veya büronun kurulmasına ilişkin Şirket veya Kurum yönetim kurulu kararı,
3. Yabancı tüzel kişinin ticaret siciline kayıtlı olduğunu, gösterir belge.
4. Yabancı tüzel kişinin Suriye'de ikamet eden kişinin şube veya büro için genel müdür olarak atadığını namına tebliğ ve tebellüğ yapabileceğini içeren vekaletname.
5. Şirket veya kurumun ödenmiş sermayesinin en az (50) milyon Suriye Lirası olduğunu gösteren tasdikli belge.
6. Kar amacı olmayan kurumlar, yukarıda belirtilen 5. madde hükmünden istisnadır.
7. Tüzel kişinin merkez şubesiyle ilgili muhasebe müfettişi tarafından tasdikli son yılın bilançosu.
8. Yabancı tüzel kişiye ait tescil işlemlerini takip etmekle mükellef kişiye verilecek Yetki belgesi.

Ticari Temsilci/Aracı Tescili için;

Ticari temsilci/aracının Suriye Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından tescil edilmesi gerekmektedir. Temsilci ve aracı, Suriye'de mukim Suriyeli gerçek bir kişi veya gerçek kişi ile temsil olunan bir kurum veya bir şirket olabilir. Şirket veya kurum ortakları Suriyeli olmalıdır. Acentalık veya aracılık tescil başvuruları, Bakanlıkça öngörülen usule göre hazırlanıp düzenleme tarihinden itibaren 60 gün içinde Sicil Memrluğuna verilmelidir. Başvuruda aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:

1. Yabancı şirket veya kurumun adı ve ticari ünvanı.
2. Uyuğu ve kuruluş yeri.
3. Merkezi ve açık adresi.
4. Kuruluş amacı.
5. Ticaret Sicil Numarası.
6. Vekalet veya aracılık akdi konusu ile verilecek hizmet ile dönen para miktarı.
7. Ücret veya komisyon miktarı.
8. Vekaletname şekli, süresi, vekil edilenin iş alanı, nasıl yenileneceği veya fesh edileceği.
9. Vekil edilen veya aracı tayin edilen kişinin adı ve ticari ünvanı.
10. Vekil edilen ve aracı tayin edilen kişinin merkezi ve adresi.
11. Vekil edilen veya aracı tayin edilen kişinin ticaret sicil numarası ile tescil yeri.
12. Vekil edilen veya aracı tayin edilen kişinin vergi numarası.
13. Vekil edilen, vekalet veya aracı tayin edilen kişiler hakkında yararlı olabilecek diğer bilgiler.

Acentalık veya aracılık sözleşmesi tescil başvurusuna, usulüne uygun onaylı ve Suriye'de yeminli mütercim tarafından Arapçaya tercüme edilmiş sözleşme örneği ile vekil eden şirket veya kurumun ticari sicil örneği de eklenmelidir. Yabancıların Suriye'de şube ve temsilcilik açmaları ile ilgili detaylı bilgiler için, T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından yapılan "Yabancı Şirketlerin Temsil Edilmesi ile İlgili 2008/34 Sayılı Kanun'un tercümesi incelenebilir.
http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/SYR/sirket_kanun.doc

Oturma ve Çalışma İzinleri

Suriye'de çalıştırılacak yabancı işçilerin oranı toplam işgücünün % 10'unu geçmemekte olup, bu işçilerin Suriye'de bulunmayan uzmanlık vasıflarını taşıması gerekmektedir. Ayrıca çalışma izni alınabilmesi için Suriye Emlak Bankası'na 2 000 Dolar teminat yatırılması; işveren için 100-500 Dolar ve işçi için yıllık toplam ücretin % 5'i oranında ödeme yapılması şarttır. Sosyal Güvenlik Kesintisi ise, işçi için % 7 ve işveren için % 17 olmak üzere aylık ücretin toplamda % 24'üdür. Detaylı bilgi için; <http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/SYR/LABOUR%20LAW.doc>

Ülkedeki İhaleler

Suriye'deki ekonomik faaliyetlerin büyük kısmı devletin kontrolünde olduğu için, kamu ihalelerine katılım önem arz etmektedir. Ancak kamuya ihracat gerçekleştirmek, özel sektöre nispeten karmaşık ve zordur. Suriye'de kamu sektörü özellikle 20 000 Dolar'a kadar olan küçük alımlarda direkt satın alma, büyük anlaşmalar söz konusu olduğunda ise ihale yoluyla alımlarını gerçekleştirmektedir. Zaman zaman da takas yöntemine başvurulmaktadır. Kamu ihaleleri, ilgili kamu kurumlarının ve Bakanlıkların web sitelerinden takip edilebilir.

Yabancı firmalar Suriye'de açılan ihalelere doğrudan veya temsilcileri aracılığı ile katılabilir, kamu kurumlarından iş almış yerli firmalar ile işbirliği yapabilirler. Bunun için firmanın kendi ülkesindeki Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı olması ve kendi ülkesinde kamuya hizmet etmemesi gerekmektedir. Ayrıca daha önce Suriye hükümetinin açtığı ihalelere katılmaktan men edilmemiş olmak ve İsrail boykotuna uymak da zorunludur.

► Dış Ticaret

Ülkenin Dış Ticareti

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
-----	---------	---------	-------	-------

2005	6 450	7 898	-1 448	14 348
2006	10 919	11 488	-569	22 408
2007	11 546	14 655	-3 109	26 201
2008	14 380	18 105	-3 725	32 485
2009	5 776	14 509	-8 815	20 367

Kaynak: ITC Trademap

İhracatında Başlıca Ürünler

Suriye'nin ihracatında genel olarak ham petrol, madenler, işlenmiş petrol ürünleri, meyve-sebze, pamuk ipliği, tekstil, giyim, et ve canlı hayvanlar ile buğday göze çarpmaktadır. 2008 yılı ihracatının da % 60,8'ini ham petrol oluşturmuştur.

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

Ürün Adı	2006	2007	2008
HS No Tüm Ürünler	10.919.371	11.545.710	7.434.101
2709 Ham Petrol (Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Üretilen Yağlar)	3.666.558	3.986.018	4.527.252
2710 Petrol ve Bitümenli Minerallerden Üretilen-Ham Hariç-Yağlar	736.374	753.212	786.450
2510 Tabii Kalsiyum Fosfatlar, Tabii Alüminyum-Kalsiyum Fosfatlar	64.785	46.952	389.994
5205 Pamuk İpliği (Dikiş İpliği Hariç) Ağırlıkça % 85, Çoğu Pamuk	124.170	213.229	130.588
7606 Alüminyum Plaka, Levha ve Şeritler, Kalınlık > 0,2 mm	19.464	48.357	52.392
4105 Koyun ve Kuzuların Hazırlanmış Derileri	64.696	83.568	51.231
1001 Buğday, Çavdarla Karışık Buğday	194.886	214.460	48.209
1509 Zeytinyağı ve Fraksiyonları	181.294	268.092	43.893
5201 Pamuk (Karde Edilmemiş, Taranmamış)	184.549	82.097	39.634
0104 Canlı Koyun ve Keçi	266.103	256.344	37.886
9999 Başka Yerde Tanımlanmayan Ürünler	759.681	108.094	37.786
6204 Kadın, Kız Çocuklarına Ait Takım Elbise, Ceket, Elbise, Etek vb	128.649	187.722	35.423
6109 Tişörtler, Fanilalar, Diğer İç Giyim Eşyası-Örülmüş	86.962	102.975	31.154
8544 Elektrik İçin İzole Tel, Kablo, İzole İletici, Optik Lif Kablo	218.925	261.117	29.930
5407 Sentetik İplik, Monofil, Şeritlerle Dokumalar	338.209	461.921	29.319
0802 Diğer Kabuklu Meyvalar (Taze, Kuru, Kabuklu, Kabuksuz)	27.315	28.234	27.763
0808 Elma, Armut, Ayva (Taze)	86.903	61.349	25.233
0504 Hayvan Bağırsakları, Mesaneleri, Mideleri (Balıklar Hariç)	4.887	4.279	23.694
3921 Plastikten Diğer Levhalar, Yaprak, Pelikül, Varak ve Lamlar	83.721	87.715	22.457
0909 Anason, Rezene, Kişniş, Kimyon, Karaman Kimyonu, Ardıç Tohumu	178.140	220.453	21.858
3004 Tedavi-Koruma İlaçları-Doze Edilmiş, Perakende Satılabilir	47.494	73.123	21.117
6203 Erkek Çocuklara Ait Takım Elbise, Ceket, Blazer, Pantolon, Şort	56.371	94.443	20.856
6802 Yontulmaya, İnşaata Elverişli İşlenmiş Taşlar (Kayagan Hariç)	17.951	15.607	20.702
6206 Kadın, Kız Çocuklara Ait Bluz, Gömlek, Bluz-Gömlekler	2.526	2.772	19.555
7113 Kıymetli Metaller ve Kaplamalarından Mücevherci Eşyası	2	0	18.702
0702 Domates (Taze, Soğutulmuş)	165.662	224.908	18.330
7215 Demir-Çelik Diğer Çubuklar	3	4.976	17.267
8418 Buzdolapları, Dondurucular, Soğutucular, Isı Pompaları	250.176	216.520	17.076
6110 Kazaklar, Süveterler, Hırkalar, Yelekler vb. Eşya-Örülmüş	24.382	25.750	16.793
7403 Artılmış Bakır, İşlenmemiş Bakır Alaşımları	11	0	16.448
0402 Süt ve Krema-Yoğunlaştırılmış veya Tatlandırılmış	76.831	118.776	16.335

1404 Tarifenin Başka Yerinde Bulunmayan Diğer Bitkisel Maddeler	9.919	16.755	15.464
9706 Eskiliği Yüz Yılı Aşan Antika Eşya	0	0	14.949
5209 Dokuma %85 < Pamuklu 200g/m ² 'den Fazla	10.283	9.456	14.914
1905 Ekmek, Hamur İşi, Kek, Bisküvi vb Ekmekçi Mamulleri, Yufka, Kaşe	35.970	34.017	14.733
6402 Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk ve Plastik Diğer Ayakkabılar	32.167	91.312	14.478
2503 Her Nevi Kükürt (Süblime, Çöktürülmüş, Kolloidal Kükürt Hariç)	0	0	14.284
0805 Turunçgiller (Taze, Kurutulmuş)	17.812	12.466	14.216
5806 Dokunmuş Kordelalar, Boldükler	750	665	13.585
6208 Kadın, Kız Çocuğu İçin Çamaşır	5.831	10.721	12.663

Kaynak: ITC Trademap.

İthalatında Başlıca Ürünler

Suriye'nin ithalatında genel olarak makine ve taşıt araçları, elektrikli makineler, gıda, metal ve metal ürünleri, kimyasallar, plastik, iplik ve kağıt ağırlıktadır. 2008 yılında işlenmiş petrol ürünleri ithalatı toplam ithalat içindeki % 12,5 pay ile ilk sırada, binek araçları % 4,3 pay ile ikinci sırada yer almıştır. Suriye'nin aynı yıl ithal ettiği diğer ürünler ise sırayla mısır, arpa, demir, demir-çelik mamülleri, şeker ve eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlardır.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

HS No	Ürün Adı	2006	2007	2008
	Tüm Ürünler	11.488.279	14.655.130	15.468.445
2710	Petrol ve Bitümenli Minerallerden Üretilen-Ham Hariç-Yağlar	2.799.035	4.318.060	1.926.258
8703	Binek Otomobilleri, Steysin Vagonlar	622.139	644.165	671.078
9999	Başka Yerde Tanımlanmayan Ürünler	224.190	205.827	362.133
1005	Mısır	182.793	240.596	357.992
1003	Arpa	55.336	14.670	348.744
7207	Demir, Alaşimsız Çelikten Yarı Mamuller	175.610	418.309	286.697
7208	Demir-Çelik Sıcak Hadde Yassı Mamulleri-Genişlik 600 mm'den Fazla	98.677	216.361	264.778
1701	Şeker (Kamış, Pancar Şekeri) Kimyaca Saf Sakkaroz	255.114	341.214	256.177
8517	Telli Telefon İçin Elektrikli Cihazlar	50.956	56.104	230.348
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	205.687	189.351	225.113
7214	Demir-Çelik Çubuklar-Sıcak Haddeli, Döğülmüş, Burulmuş, Çekilmiş	182.874	193.862	214.456
5402	Sentetik Lif İpliği (Dikiş İpliği Hariç)-Perakende Değil	138.385	105.857	162.201
1201	Soya Fasulyesi (Kırılmış Olsun, Olmasın)	68.082	86.925	155.014
2523	Portland Çimentosu, Şaplı Çimento, Curuf Çimentosu, Hidrolik vb	212.593	209.706	149.414
1512	Ayçiçeği, Aspir ve Pamuk Tohumu Yağları, Fraksiyonları	25.673	40.931	144.162
4407	Uzunlamasına Kesilmiş, Biçilmiş Ağaçlar: 6 mm'den Kalın	103.498	113.481	134.817
4011	Kauçuktan Havalı Yeni Dış Lastikler	58.923	68.340	134.406
1001	Buğday, Çavdarla Karışık Buğday	25.216	7.953	129.448
3004	Tedavi-Koruma İlaçları-Doze Edilmiş, Perakende Satılabilir	30.165	35.137	129.203
7210	Demir-Çelik Yassı Mamul, Kaplanmış, Sıvanmış 600 mm'den Geniş	124.461	170.365	122.502
2304	Soya Yağı İmalinde Çıkan Artıklar ve Küspeler	52.257	77.659	122.273
7304	Demir-Çelikten (Dökme Hariç) Dikişsiz Tüp, Boru, İçi Boş Profil	30.601	75.849	121.023
0402	Süt ve Krema-Yoğunlaştırılmış veya Tatlandırılmış	76.654	106.211	117.473
8411	Türbojetler, Turbo-Propeller, Diğer Gaz Türbinleri	29.784	32.083	116.035
0902	Çay (Aromalandırılmış Olsun Olmasın)	58.374	56.224	114.009

7216	Demir veya Alaşımız Çelikten Profiller	40.427	62.634	113.939
8702	Toplu Halde Yolcu Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	35.243	25.713	105.608
8481	Muslukçu, Borucu Eşyası-Basınç Düşürücü, Termostatik Valf Dahil	41.541	29.548	104.524
1006	Pirinç	108.442	127.812	101.932
2402	Tütün ve Tütün Benzerlerinden Purolar, Sigarillolar, Sigaralar	80.350	72.477	100.763
7409	Bakır Levha, Plaka ve Şeritler (Kalınlığı > 0,15 mm)	2.043	4.935	99.901
8701	Traktörler	27.059	16.933	93.677
8544	Elektrik İçin İzole Tel, Kablo, İzole İletici, Optik Lif Kablo	22.097	16.169	92.894
8708	87.01-87.05 Pozisyonlardaki Taşıtların Aksam ve Parçaları	47.896	45.026	87.811
8415	Klima Cihazları-Vantilatörlü, Isı, Nem Değıştirme Tertibatlı	23.786	23.128	84.351
5407	Sentetik İplik, Monofil, Şeritlerle Dokumalar	28.884	25.677	81.008
7209	Demir-Çelik Yassı Mamul Soğuk Haddelenmiş 600 mm'den Geniş	46.997	62.485	80.104
9018	Tıp, Cerrahi, Dişçilik, Veterinerlik Alet ve Cihazları	40.716	22.895	78.530
8413	Sıvılar İçin Pompalar, Sıvı Elevatörleri	44.276	71.694	74.200
8431	Makine ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	27.048	29.792	73.584

Kaynak: ITC Trademap.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

2008 yılında Suriye'nin başlıca ihrac pazarları arasında ilk sırada Almanya'nın (% 24,6), İtalya (% 16,1) ve Fransa'nın (% 13,9) yer aldığı; Türkiye'nin (% 8,5) ise 4. sırada geldiği görülmektedir. Ham petrolün büyük kısmının AB ülkelerine ihrac edilmesi sebebiyle ihracatın yarısından fazlası Avrupa Birliği ülkelerine yapılmakta, kalan ihracatın da çoğu Arap ülkelerine yönelmektedir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (1 000 Dolar)

Partner Ülke	2006	2007	2008
Tüm Ülkeler	6.183.641	6.939.649	7.433.985
Almanya	1.634.684	1.539.955	1.832.186
İtalya	900.087	1.271.418	1.201.573
Fransa	522.491	779.185	1.035.610
Türkiye	187.250	376.959	639.213
ABD	229.538	119.268	373.993
Ürdün	251.459	364.025	344.467
Mısır			275.807
İngiltere	500.828	109.608	216.459
Hollanda	169.641	234.623	205.507
Avusturya	279.441	338.942	153.937
BAE	103.906	129.247	136.453
Yunanistan	23.803	35.062	123.880
Ukrayna	31.920	36.373	104.003
Hindistan	79.399	19.565	93.573
Bulgaristan	18.623	19.901	88.587
Yemen	25.222	49.957	67.541
Belçika	21.971	70.288	65.389
Kanada	21.913	75.110	52.977
Katar	36.170	48.037	46.311

Rusya Fed.	30.025	37.997	38.970
Sudan	40.129		32.453
Brezilya	40.904	9.504	32.391
Tayvan	26.100	1.524	29.120
Sırbistan	5.909	8.845	23.698
Belarus	1.241	3.951	19.257
Tunus	26.032	48.786	17.399
Japonya	9.903	23.005	14.881
Kıbrıs Rum K.	16.702	11.944	14.668
Romanya	14.659	21.496	14.337
Çek Cum.	4.008	2.428	13.285
Umman	3.725	6.448	11.910
Senegal	3.289	4.951	11.831
Çin	50.664	8.272	9.668
Yeni Zelanda	150	170	8.711
Meksika	3.740	2.295	8.132
Pakistan	2.387	885	7.319
İsviçre	1.162	1.901	6.848
Portekiz	38.769	9.452	6.451
Gürcistan	2.527	2.737	5.776
Ermenistan	4.213	1.835	5.754

Kaynak: ITC Trademap.

Suriye'nin ithalat yaptığı ülkeler içinde ise Avrupa ülkelerinin yerini giderek Asya ülkeleri almaktadır. 2008 yılında Çin (% 14,6), Rusya (% 12,5), İtalya (% 9,7) ve Türkiye (% 7,2) en büyük tedarikçi ülkeler olmuştur. Suriye'nin özellikle Çin, Rusya Federasyonu, Japonya ve Bulgaristan'dan ithalatında önemli artışlar görülmekte olup, ülkemizin payının da gittikçe arttığı ve Suriye'nin ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında daha üst sıralara yükseldiği göze çarpmaktadır.

Lübnan ve Suriye arasındaki ticaret hacminin son yıllarda düşmekte olduğu dikkat çekmektedir; ancak söz konusu rakamların iki ülke arasında yaygın olan kayıt dışı ticareti içermemesinden dolayı gerçek ticaret hacmini yansıtmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Arap ülkeleri ve Türkiye ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmalarının etkileri ile Suriye'nin bu ülkelere gerçekleştirdiği ithalatın ilerleyen yıllarda daha da artması beklenmektedir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (1 000 Dolar)

Partner Ülke	2006	2007	2008
Tüm Ülkeler	11.030.014	14.228.926	15.464.997
Çin	1.355.551	1.868.466	2.263.632
Rusya Fed.	605.192	946.231	1.940.434
İtalya	814.291	1.268.019	1.507.848
Türkiye	609.417	797.766	1.114.840
Ukrayna	602.167	846.859	1.037.416
Almanya	839.480	1.002.520	1.009.760
Japonya	341.136	478.902	645.105
Mısır			513.610
Fransa	637.496	426.618	426.767
ABD	224.315	361.420	408.834
Hindistan	407.704	669.613	378.695
Belçika	264.713	204.851	286.357
Brezilya	200.888	195.672	281.271

Buğün	100.220	100.220	237.812
Arjantin	129.757	144.108	256.338
BAE	187.511	264.154	247.679
Ürdün	268.813	307.573	246.831
Hollanda	168.710	315.508	236.589
İsviçre	102.453	152.302	187.877
Malezya	156.077	166.079	173.391
İngiltere	150.159	144.963	170.388
Romanya	87.436	117.318	169.302
Tayvan	131.384	161.715	166.499
Tayland	98.599	121.252	164.907
İsveç	69.398	96.694	118.722
Sri Lanka			112.262
Endonezya	55.716	79.481	98.773
Finlandiya	40.782	60.151	96.486
Avusturya	43.617	59.485	93.206
Yeni Zelanda	35.870	61.601	79.703
Çek Cum.	52.259	61.812	72.967
Belarus	44.102	42.834	66.271
Kanada	42.535	60.564	62.587
Yunanistan	202.821	90.036	61.900
Danimarka	26.736	33.916	59.388
Singapur	44.033	18.858	54.656
İrlanda	16.821	24.362	44.595
Kazakistan	16.066	39.618	32.185
Kıbrıs Rum K.	20.859	23.402	28.677
Umman	20.635	46.194	28.018

Kaynak: ITC Trademap.

► Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

Dış Ticaret Politikası

Suriye'nin dış ticaret politikası son yıllarda ithal ikamesine dayanmaktadır. Reform çalışmalarına rağmen ağır gümrük düzenlemeleri ve bankacılık sektörünün gelişmemiş olması gibi nedenlerle ihracattaki büyüme sınırlıdır. İmalat sektöründe çeşitlilik sağlanmakla birlikte, birçok ürün hala gelişen piyasaların benzer ihraç ürünlerinin kalitesiyle rekabet edememektedir.

1990 öncesinde Varşova Paktı üyeleri ile yakın ilişkileri olan ve daha çok tarım ürünleri ihraç eden bir ülke olarak bilinen Suriye'nin dış ticaretinin bileşenleri, gidişatı ve değerleri Sovyetler Birliği'nin dağılması ve ülkede petrol sektörünün gelişmeye başlaması ile büyük bir dönüşüme uğramıştır. Artan petrol ihracatı, ülkenin dış ticaretine olumlu yönde bir katkı yapmış olsa da; bir yandan da ülkeyi değişken uluslararası petrol piyasalarına ve çabuk tükenen bir gelir kaynağına bağımlı olma riskiyle karşı karşıya bırakmıştır. Ülkede petrol üretiminin düşmeye başlaması ile birlikte petrol ithalatı, özel sektöre yönelik döviz kontrollerinin kaldırılması ile de petrol dışı ithalat artmıştır.

Suriye, Ekim 2001'de Dünya Ticaret Örgütü'ne üyelik için başvuruda bulunmuştur. Orta Doğu ülkeleriyle bağlantıda kilit konumda olan Suriye, komşuları ve bölgedeki diğer İslam ülkeleriyle yakın işbirliği içerisinde. 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giren Arap Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması'na (GAFTA) taraf olan Suriye'nin 17 Arap ülkesi ile Serbest Ticaret Anlaşmaları, Ermenistan ve Güney Kıbrıs ile Tercihli Ticaret Anlaşmaları, AB ile Ortaklık Anlaşması (19 Ekim 2004 tarihinde imzalanmıştır) mevcuttur. Söz konusu Ortaklık Anlaşması, tarım ürünlerine uygulanan gümrük tarifelerinin ve ticaretteki teknik engellerin kaldırılması, fikri mülkiyet haklarının korunması ve ticaretteki anlaşmazlıkların çözüm yöntemleri ile ilgili taahhütler içermektedir.

İthalat Rejimi

Suriye'nin ithalat politikası; hammadde, yedek parça, makine ve ekipman, tıbbi/laboratuvar cihazları, mühendislik cihazları ve bilimsel cihazların ithalatının serbest bırakılması, yerli üretimi bulunmayan gıda maddeleri ile tarımsal ürünlerin ithalatına izin verilmesi, yerli üretimi bulunan maddelerin ithalatının en aza indirilmesi, yüksek gümrük vergileri ile lüks maddelerin ithalatının kısılanması ve ithalatın büyük bir bölümünün ihracat gelirleriyle finanse edilmesine dayanmaktadır.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Türkiye ile Suriye arasında imzalanan ve 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması kapsamında, sanayi ürünleri ile seçilmiş bir kısım tarım ürününde pazara giriş kolaylıkları sağlanmaktadır. Bu çerçevede ülkemiz, Suriye menşeli sanayi ürünlerinin Türkiye'ye ithalinde uyguladığı gümrük vergilerini Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kaldırmıştır. Suriye tarafı ise, Türkiye menşeli sanayi ürünlerinin Suriye'ye ithalinde uygulanmakta olan gümrük vergilerini, bir kısım ürünler için Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte, farklı gruplara bölünmüş diğer ürünler için ise 3-12 yıl arasında değişen indirim takvimi kapsamında tedricen sıfırlayacaktır. Anlaşma metnine ve eklerine Dış Ticaret Müsteşarlığı web sitesinden (www.dtm.gov.tr) ulaşılabilir.

2006 yılında gelir vergisi ve kurumlar vergisi oranları indirilmiş, vergi sistemi basitleştirilmiştir. Gelir vergisi oranlarında yerli-yabancı ayrımı bulunmamakta olup, vergi üst sınırı % 28'dir. Gelir vergisine ek olarak % 4 oranında Yerel Yönetim Vergisi (YYV) uygulaması mevcuttur.

Sermayesinin % 50'si halka açık olan anonim şirketler YYV'den muaf olup, % 14 oranında kurumlar vergisine tabidirler. Diğer şirketler için kurumlar vergisi oranı % 22'dir. Yeni Yatırım Yasası kapsamında faaliyet gösteren şirketler ise YYV'den muaftır. Ayrıca şirketin faaliyette bulunduğu yere (Organize Sanayi Bölgesi, Gelişmekte Olan Bölgeler) ve istihdam sayısına göre ilave indirimler de yapılmaktadır.

Gelir Vergisi Oranları (Suriye Lirası)

Gelir (SL)	Oran %
1- 200 000	10
200 001-500 000	15
500 001-1 000 000	20
1 000 001-3 000 000	24
3 000 001 ve üstü	28

Kaynak: T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Tarife Dışı Engeller

Suriye Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, ithalat kısıtlamaları ve ithalat izinlerinden sorumlu kurumdur. Suriye'ye narkotik ürünler, silah, İsrail malları, mücevherat ve bazı tarım ürünlerinin (buğday, pamuk ve şeker pancarı tohumu gibi) ithalatı yasaktır. Tütün, tuz ve buğday gibi bazı ürünlerin ithalatı, devletin ya da devlet tarafından görevlendirilmiş özel kuruluşların tekelindedir. Akreditif açılması işlemlerinden ve ithalat-ihracat bedellerinin transferinden ise Suriye Ticaret Bankası sorumludur.

Suriye'ye ithalatta gerekli belgeler; konşimento, ticari fatura, paketleme listesi, menşe şahadetnamesi (tarım ürünlerinde Konsolosluk onayı) ve Türkiye ile Suriye arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması kapsamındaki ürünler için EUR 1 Belgesi'dir. Ayrıca gıda ürünleri ithalatında sağlık kontrolü, bitkisel/hayvansal ürünler için Karantina Belgesi gereklidir. Gıda ürünlerinin etiketlerinde üretim ve son kullanma tarihi bulunmalıdır. Suriye'ye ilk kez ithal edilecek ilaç ve tıbbi ürünler ile ilgili olarak menşe ülkedeki yetkili kurum tarafından ihracat belgesi alınması gerekmektedir. Gözetim belgesi ile ilgili uygulamalar sıklıkla değişmektedir. Gözetim belgesi ve ürün standartları ile ilgili olarak Suriye Standartlar ve Metroloji Kurumu'na başvurulmalıdır. www.sasmo.org.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye ile Suriye arasındaki ticarete özellikle 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA) sonrasında çok önemli artışlar kaydedilmiş, Anlaşma'nın olumlu etkileri ilerleyen yıllarda kendini göstermiştir. Nitekim Suriye'ye 2010 yılı ihracatımız 2006 yılına göre 3 kattan fazla artmıştır. 2010 yılında Türkiye lehine olan dış ticaret fazlası 1,2 milyar dolar civarındadır.

Türkiye-Suriye Dış Ticaret Değerleri (1 000 Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi
--------	---------	---------	---------------------	-------------------

2000	184.267	545.240	-360.973	729.506
2001	281.141	463.476	-182.334.	744.617
2002	266.772	506.247	-239.476	773.019
2003	410.755	413.349	-2.594	824.104
2004	394.783	357.656	37.127	752.439
2005	551.627	272.180	279.448	823.807
2006	609.417	187.250	422.167.	796.667
2007	797.766	376.959	420.807	1.174.725
2008	1.115.013	639.213	475.800	1.754.225
2009	1.425.111	327.846	1.097.265	1.752.957
2010	1.849.185	662.553	1.186.632	2.511.738

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

2010 yılında Türkiye'nin Suriye'ye ihrac ettiği ürünler incelendiğinde; en önemli ihrac kalemi olan Petrol Yağları ihracatının bir önceki yıla göre yaklaşık 3 kat arttığı ve toplam ihracat içindeki payının da % 12'den % 26'ya yükseldiği görülmektedir. 2010 yılı ihracatımızda ikinci büyük kalemi ise toplam ihracat içindeki % 9'luk pay ile çimento oluşturmaktadır. Demiryolu malzemesi, Petrol Gazları, Gemiler, Pirinç, Buğday, Bulgur ve Yumurtalar bir önceki yıla göre ihracat artışımızın yüksek olduğu ürün gruplarıdır.

Türkiye'nin Suriye'ye İhracatında Başlıca Ürünler (Dolar)

		2008	2009	2010
HS No	Tüm Ürünler	1.115.013	1.425.111	1.849.185
2710	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar	40.449	164.217	487.971
2523	Çimento	115.163	164.920	163.119
2716	Elektrik Enerjisi	8.176	47.080	81.414
7216	Demir/Alaşımsız Çelikten Profil	32.274	38.514	47.996
1001	Buğday Ve Mahlut	0	12.066	44.227
7302	Demir/Çelikten Demiryolu Malzemesi	3	16	31.799
7207	Demir/Alaşımsız Çelikten Yarı Mamuller	2.667	10.028	31.067
0407	Kus Ve Kümes Hayvanlarının Kabuklu Yumurtaları	9.585	10.462	30.257
1517	Margarin	15.333	16.427	25.466
1006	Pirinç	3.350	6.161	23.671
2515	Mermer Ve Traverten, Ekosin Su Mermeri, Kireçli Taşlar	20.322	19.199	22.869
3917	Plastikten Tüpler, Borular, Hortumlar; Conta, Dirsek, Rakor Vb	20.242	19.760	20.562
5509	Sentetik Devamsız Lifden İplik (Dikiş Hariç) (Toptan)	17.414	18.704	19.810
7306	Demir/Çelikten Diğer Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller	12.992	20.346	19.071
8901	Yolcu Gemileri, Gezinti Gemileri, Feribotlar, Yük Gemileri, Mavnalar	3.900	280	18.029
1516	Hayvansal ve bitkisel yağlar vb. Fraksiyonları	20.187	19.203	15.983
5402	Sentetik Lif İpliği (Dikiş İpliği Hariç) (Toptan)	6.177	5.327	15.279
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	11.511	5.724	14.098
8703	Otomobili, Steysin Vagonlar, Yarı Arabaları	13.048	16.303	13.931
5506	Sentetik Devamsız Lifler (Taranmış, İleri İşlem Görmüş)	28.669	13.302	13.844
7310	Demir-Çelik Tanklar, Varil, Fıç, Kutular (Hacmi <300lt)	6.893	9.790	12.404
2711	Petrol Gazları Ve Diğer Gazlı Hidrokarbonlar	130	91	12.344
1904	Hububat Esaslı Kabartılmış Gıda Mamulleri	134	963	11.988
4011	Kauçuktan Yeni Dış Lastikler	11.751	13.377	11.517
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	5.104	6.614	10.612
	Muslukcu. Borucu Esvası-Basınc Düsürücü. Termostatik Valf			

8481	Dahil	9.472	9.508	9.988
3920	Plastikten Diğer Levha, Yaprak, Pelikül Ve Lamlar	19.792	12.004	9.912
1103	Bulgur, İrmik, Topak Halinde Hububat Ve Pelletler	3.739	2.637	9.298
5501	Sentetik Lif Demetleri	3.127	8.527	8.986
0802	Diğer Kabuklu Meyveler (Taze/Kurutulmuş) (Kabugu Çıkarılmış/Soyulmuş)	8.854	7.414	8.717
7612	Aluminyum fıçı, varil, bidon, kutu vb. Kaplar-hacmi<300lt	1.103	6.169	7.889
8705	Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar	7.089	18.960	7.799
8437	Tohumları Temizleme, Ayırma, Öğütme, İşleme Makine Ve Cihazları	12.638	14.379	7.747
1512	Ayçiçeği, Aspir, Pamuk Tohumu Yağları (Kimyasal Olarak Değiştirilmemiş)	80.113	20.233	7.608
8708	Kara Taşıtları İçin Aksam, Parçaları	5.447	5.771	7.571
4818	Tuvalet Kağıtları, Kağıt Havlu, Mendil, Kumaş, Masa Örtüsü Vb	3.145	4.631	7.089
8544	İzole Edilmiş Tel, Kablo; Diğer İzole Edilmiş Elektrik İletkenleri; Fiber Optik K	35.681	9.311	7.026
1003	Arpa	0	6.689	7.001
2403	Homonize Edilmiş Tütün Ve Tütün Yerine Geçen Madde Hülasaları	2.449	5.229	6.975
3923	Eşya Taşıma Ambalajı İçin Plastik Mamulleri, Tıpa, Kapak, Kapsül	5.165	5.539	6.878

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

2009 yılında Suriye'den ithal edilen ürünlerin % 75'ini ham petrol ve işlenmiş petrol ürünleri oluşturken bu oran 2010 yılında % 45'e kadar gerilemiştir. Suriye'den yapılan ithalatta çeşitlenme oluşmaya başlamıştır. Bu ürünlerden sonra en fazla ithalat yapılan ürünler Pamuk, Pamuk İpliği ve Pamuklu Kumaşlar, Sentetik İplikler ve Tabii Kalsiyumdur.

Türkiye'nin Suriye'den İthalatında Başlıca Ürünler (Dolar)

HS No		2008	2009	2010
	Tüm Ürünler	639.213	327.846	662.553
2709	Ham Petrol (Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar)	315.515	106.392	210.157
5201	Pamuk (Kardesiz, Taranmamış)	7.394	11.860	94.694
2710	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar	158.886	63.073	89.962
5205	Pamuk (Dikiş Hariç) İpliği (Ağırlık; =>%85 Pamuk) (Toptan)	10.225	12.851	58.278
5402	Sentetik Lif İpliği (Dikiş İpliği Hariç) (Toptan)	1.556	20.788	43.901
5209	Pamuk Men (Dokuma %85 < Pamuklu 200g/M2 Den Fazla)	10.970	10.988	27.746
2510	Tabii Kalsiyum; Tabii Aluminyum Kalsiyum Fosfat Ve Fosfatlı Tebeşir	68.230	42.866	22.788
7606	Aluminyum Sac, Levha Ve Şeritler, Kalınlık>0, 2mm	10.225	8.522	14.306
3102	Azotlu Mineral/Kimyasal Gübreler	0	0	9.243
5407	Sentetik İplik, Monofil, Şeritlerle Dokumalar	2.940	6.151	8.043
5509	Sentetik Devamsız Lifden İplik (Dikiş Hariç) (Toptan)	1.873	2.458	5.616
6402	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik Diğer	5.011	2.610	4.697
5208	Pamuk Men (Ağırlıkça %85 Ve Fazla Pamuk M.Kare 200gr)	619	381	3.858
0909	Anason, Rezene, Kısınis, Kimyon, Kimyonu Tohumu Ve Ardıç Meyveleri	261	602	3.652
2814	Saf Amonyak/Amonyanın Sulu Çözeltileri	1.313	862	3.176
7204	Demir/Çelik Döküntü Ve Hurdaları, Bunların Külçeleri	2.951	2.931	3.173
3909	Amino Reçineler, Fenolik Reçineler, Poliüretanlar (İlk Şekilde)	92	523	2.656
3103	Fosfatlı Mineral/Kimyasal Gübreler	0	0	2.597
0711	Geçici Olarak Konserve Edilmiş Sebzeler	1.163	969	2.319
	Poliasetaller, Diğer Polieterler, Epoksit-Alkid Reçineler Vb (İlk			

6406	Ayakkabı Aksamı, İç Taban, Topuk Rampası, Getr, Tozluk, Dolak Vb	1.528	1.276	2.134
5202	Pamuk Döküntüleri	62	820	1.993
1512	Ayçiçeği, Aspir, Pamuk Tohumu Yağları (Kimyasal Olarak Değiştirilmemiş)	0	2.786	1.944
5903	Plastik Emdirilmiş, Sıvanmış, Kaplanmış Mensucat	738	888	1.943
0910	Zencefil, Safran, Zerdeçal, Kekik, Defne Yaprakları, Köri Ve Diğer Baharat	1.030	839	1.899
5505	Sentetik-Suni Lif Döküntüleri	1.206	828	1.788
8908	Sökülecek Gemilerle, Suda Yüzen Sökülecek Diğer Araçlar	0	680	1.629
5603	Dokunmamış Mensucat (Emdirilmiş)	0	300	1.620
3915	Plastikten Döküntü, Kalıntı Ve Hurdalar	86	561	1.617
5101	Yün Ve Yapağı (Kardesiz/Taranmamış)	252	60	1.386
3921	Plastikten Diğer Levhalar, Yaprak, Pelikül, Varak Ve Lamalar	1.275	1.275	1.293
5211	Pamuk Men (Dokuma, %85 >Pamuklu, Suni-Sentetik Karışık, 200g/M2 Den Ağır)	106	344	1.239
5606	Gipe İplikler, Monofiller, Şeritler, Tırtıl İplikler Vb	40	608	1.170
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	994	511	1.050
2105	Dondurma Ve Yenilen Diğer Buzlar	0	0	1.029
3901	Etilen Polimerleri (İlk Şekillerde)	452	720	1.016
3920	Plastikten Diğer Levha, Yaprak, Pelikül Ve Lamalar	83	274	913
6001	Örme; Tüylü Mensucat	219	440	886
0802	Diğer Kabuklu Meyveler (Taze/Kurutulmuş) (Kabugu Çıkarılmış/Soyulmuş)	916	161	881
4601	Örgüden/Örölmeye Elverişli Maddelerin Benzeri Ürünlerinden Yapılmış	680	597	835

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	17.09.1974
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	13.11.1976
Karma Komisyon Kurulmasına İlişkin Anlaşma	23.03.1982
Uzun Vadeli Ekonomik İşbirliği Anlaşması	23.03.1982
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	23.03.1982
Ekonomik İşbirliği Protokolü	17.07.1987
Gümrükler Alanında Karşılıklı Yardımlaşma ve İşbirliği Anlaşması	29.07.2003 (RG: 14.04.2004) (RG: 27.10.2004)
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YTKK) Anlaşması	06.01.2004 (RG: 08.02.2005)
Çifte Vergilendirmeyi Önleme (ÇVÖ) Anlaşması	06.01.2004 (RG: 07.05.2004)
Uluslararası Karayolu Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşması	10.05.2004
Sivil Havacılık Anlaşması	13.07.2004
Serbest Ticaret Anlaşması	22.12.2004 (RG: 07.03.2006)

Kaynak: DTM Anlaşmalar Genel Müdürlüğü

Türkiye-Suriye Yatırım İlişkileri

Ekim 1998 tarihinde imzalanan Adana Protokolü ile Türkiye-Suriye ilişkilerinin geliştirilmesi için önemli bir adım atılmıştır. Böylece iki ülke arasında tarihten gelen siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik yakınlık

sayesinde ticari ve ekonomik ilişkiler giderek daha olumlu bir seyir izlemiştir; bu ülkede faaliyet gösteren Türk yatırımcılarının ve ihracatçıların yoğun gayretleriyle bu pazara giriş sağlanmıştır. 2000 yılında uygulamaya konulan "Komşu ve Çevre Ülkeler Stratejisi" ile de başta Suriye olmak üzere komşu ülkelere yönelik ihracatımız büyük artış göstermiştir. 2005 yılında Gaziantep'te Suriye Başkonsolosluğu'nun açılması ile Cumhuriyet tarihinde ilk kez yabancı bir ülke, İstanbul ve İzmir dışında bir Anadolu kentine resmi bir konsolosluk atamıştır.

Şubat 2009 tarihinde gerçekleştirilen Ticaret Heyeti ve Sn. Cumhurbaşkanımızın Mayıs ayındaki ziyaretleri sırasında, Suriye'nin kuzey-güney, doğu-batı ekseninde 800 km uzunluğundaki ve 1,3 Milyar Euro değerindeki otoyol projesinden Türk firmalarının pay alması konusunda ortak niyet beyanında bulunulmuştur. Ayrıca Suriye'de farklı bölgelerde 5 yıl içinde toplam 500 000 konut inşa edilmesi ve işin % 75'inin özel sektöre verilmesi öngörülmektedir. Suriye Başbakan Yardımcısı Sn. Abdullah Dardari de, 2 Temmuz 2009 tarihinde gerçekleştirdiği ziyarette, Suriye'de önümüzdeki dönemde 50 Milyar Dolar değerinde altyapı yatırımı yapılacağını bildirmiş ve Türk firmalarının da bu projelerden pay alması gerektiğini vurgulamıştır. Türk firmaları tarafından Suriye'de bugüne kadar gerçekleştirilen 130 Milyon Dolar değerindeki taahhüt işinin, Türkiye'nin bu sektördeki potansiyeli düşünüldüğünde bu projeler ile birlikte daha da artırılması mümkün görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Birinci Toplantısı, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile Suriye Arap Cumhuriyeti Başbakanı Muhammed Naci Ötri'nin eşbaşkanlığında 22-23 Aralık 2009 tarihlerinde Şam'da gerçekleştirilmiştir. Taraflar, ilgili Bakanlıklar ve kurumlarının, 50 anlaşma, mutabakat muhtırası ve işbirliği protokolünün imzalanmasıyla sonuçlanan karşılıklı ziyaretler, toplantılar ve temaslar suretiyle yürüttükleri çalışmalarını gözden geçirmişlerdir.

Başbakanlar, iki ülke halkları arasındaki temasların artırılmasını sağlayacak ve ticaret akışını kolaylaştıracak vize uygulamasının karşılıklı olarak kaldırılmasından ve Konsey toplantısı öncesinde Gaziantep-Halep demiryolu hattının açılmasından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

Başbakanlar ayrıca, iki ülke arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi ile karşılıklı yatırımların ve ortak projelerin teşviki amacıyla her iki ülkeden yaklaşık 350 işadama, yatırımcı ve firma temsilcisini biraraya getiren Türkiye-Suriye İş Forumu'na hitap etmişlerdir. Forum'da iki ülkenin ticaret ve ekonomiden sorumlu Bakanları da birer konuşma yapmışlardır.

Suriye ticaret, sanayi, turizm ve gemicilik odaları başkanları İş Forumu marjında Türk karşıtlarıyla biraraya gelmişler ve aralarındaki mevcut işbirliğinin artırılmasının yollarını ele almışlardır. İki ülkenin dışişleri bakanlıkları arasında diplomatik personelin eğitimi ve yetiştirilmesi alanında işbirliğine ilişkin mutabakat zaptını Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ile Suriye Dışişleri Bakanı Velid el Muallim imzaladı. Türkiye ile Suriye arasında ekonomik, bilimsel ve teknik işbirliğini içeren mutabakat zaptı Tarım ve Köyüşleri Bakanı Mehdi Eker ile Suriyeli mevkidaşı tarafından imzalandı. İki ülkenin sağlık bakanlıkları arasında sağlık stratejik planlarının geliştirilmesi ve sağlık sistemlerinin güçlendirilmesine ilişkin çalışma protokolü Sağlık Bakanı Recep Akdağ ile Suriyeli meslektaşları tarafından imzalandı.

Türkiye ile Suriye İçişleri Bakanlıkları arasında güvenlik alanındaki işbirliği anlaşmasını İçişleri Bakanı Beşir Atalay ile Suriyeli meslektaşları tarafından imzalandı. Elektrik alanında işbirliği ortak bildirisini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız ile Suriyeli mevkidaşı tarafından imzalandı. İki ülkenin ulaştırma bakanlıkları arasında sivil havacılık alanında mutabakat zaptı Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım ile Suriye Ulaştırma Bakanı Yarob Bedr tarafından imzalandı.

Karşılıklı kültür merkezleri kurulması konusundaki mutabakat zaptı Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Suriye Kültür Bakanı Riyad Na'san Agha tarafından imzalandı. Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Suriye Petrol ve Madeni Kaynaklar Bakanlığı arasındaki işbirliği anlaşması Enerji Bakanı Taner Yıldız ile Suriye Petrol Madeni Kaynaklar Bakanı Süfyan Allav tarafından imzalandı. İki ülke arasında yüksek öğrenim alanında işbirliği anlaşması Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan ile Suriye Yüksek Öğretim Bakanı Gıyas Barakat tarafından imzalandı. İki ülke arasındaki ortaklık anlaşmasının kapsamına hizmetler sektörünün de dahil edilmesine ilişkin mutabakat zaptı Devlet Bakanı Zafer Çağlayan ile Suriye Ekonomi Bakanı Amir Hüsnü Lütfi tarafından imzalandı. İki ülke arasında Suriye'nin sulama amacıyla Dicle Nehri'nden su çekilmesine ilişkin mutabakat zaptı ve Asi Nehri üzerinde 'Dostluk Barajı' adı altında baraj inşa edilmesine ilişkin mutabakat zaptı Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu ile Suriye Sulama Bakanı Nadir el Bunni tarafından imzalandı.

İki ülkenin meteoroloji kurumları arasındaki mutabakat zaptı Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu ve Suriye Savunma Bakanı Korgeneral Ali Habib tarafından imzalandı. Sınır kapılarının ortak kullanımına dair mutabakat zaptı Devlet Bakanı Cevdet Yılmaz ile Suriye Maliye Bakanı Muhammed el Hüseyin tarafından imzalandı.

Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi İkinci Toplantısının 2010 yılında Türkiye'de yapılması planlanmaktadır.

Enerji Konusunda İkili İlişkiler

4 Ocak 2008 tarihinde TPAO ile Suriye Milli Petrol Şirketi (Syrian Petroleum Company-SPC) arasında imzalanan Protokol'e göre, taraflarca uygun görülen ruhsatlarda, arama-üretim çalışmalarına ilişkin projeler geliştirmek ve uygulamak üzere ortak bir şirket kurulması planlanmıştır.

Ayrıca Arap Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (Euro-Arab Mashreq Gas Market Project) ile Mısır doğalgazının Ürdün, Lübnan, Suriye, Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması planlanmaktadır. 2003 yılında Mısır, Suriye ve Ürdün arasında imzalanan, daha sonra Lübnan, Türkiye ve Irak'ın da katıldığı projenin Suriye, Ürdün ve Lübnan arasındaki ilk aşaması tamamlanmıştır. Projenin Türkiye-Suriye ayağını

Halep-Kilis arasında yapılması planlanan 62 kilometrelik boru hattı oluşturmaktadır.

Suriye ve Türkiye arasında enerji alanında önemli konulardan biri olan Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde ortak ölçüm istasyonları kurulması ve mevcut istasyonların kalibre edilmesi, iki nehirle ilgili hidrolojik ve meteorolojik bilgi değişimi ve bu konuda ortak veri tabanının oluşturulması, iki nehirden bırakılan suyun mevsimlik olarak izlenmesi, iklim değişikliği ile meteorolojik parametrelerin karşılıklı verilerinin değerlendirilmesi ve bununla ilgili eğitim programları düzenlenmesi konularında 4 Eylül 2009 tarihinde Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu, Irak Su ve Doğal Kaynaklar Bakanı Abdülatif Jamal Rasheed ve Suriye Sulama Bakanı Nader al Bounni tarafından bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

Türkiye ile Suriye arasında 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması ile uyum sağlamak amacıyla, Suriye'ye ihraç edilecek Türk mallarına ilişkin menşe belgelerinin ve ticari faturaların konsolosluk tasdik harcından muaf edilmesini içeren 56 nolu yasa 1 Ocak 2007'de Suriye makamları tarafından kabul edilmiştir. Bu çerçevede, Suriye'nin Türkiye'den ithal ettiği ürünlerde faturadaki mal bedelinin % 1,5'i olarak ödenen tasdik harcı ile her menşe belgesi için ödenen 16 Dolar tutarındaki harç yeni yasa ile iptal edilmiş, Konsolosluk onayı zorunluluğu kaldırılmıştır. Ayrıca Suriye Gümrük İdaresi'nin 10 Haziran 2009 tarihinden itibaren Suriye'ye ikili taşıma yapan Türk araçlarından almaya başladığı 165 Dolar civarındaki "refakat ücreti" ise, 29 Temmuz 2009 tarihinde kaldırılmıştır.

Suriyeli özel sektör ithalatçıları, Suriye bankalarında resmi döviz rezervi bulundurmadıkları için ödemeleri yurt dışındaki hesaplarından veya 180 gün vadeli kredili ithalat ile yapmaktadır. İthalatçının yurt dışında bulunan döviz hesabı ile yapılan ithalatta, Suriyeli firma satın aldığı malın bedelini bu hesabından Suriye Ticaret Bankası'na transfer ederek kredi mektubu temin etmekte ve malın teslimatını müteakip Suriye Ticaret Bankası yabancı firmaya ödeme yapmaktadır. Eğer ihracatçı firma, Suriye Ticaret Bankası'nın ödeme yapmasını beklemek istemez ise, Suriyeli ithalatçı yurt dışındaki hesabından ikinci bir transfer yaparak, malın bedelini ihracatçıya ödemekte, malın "Bedeli ödenmiştir" ibaresiyle ülkeye girişinden sonra Suriye Ticaret Bankası, söz konusu meblağı ihracatçının yurt dışındaki hesabına göndermektedir.

Özel sektörle yapılacak sözleşmeler kişisel olarak yapıldığından, hükümetten herhangi bir müdahale görmemektedir. Suriyeli ithalatçılar genellikle proforma faturaya ve konşimentoya ödeme koşullarını belirten hükümlerin koyulmasını istemektedirler. Suriye'ye ihracatta mal gönderiminin mümkün olduğunca "peşin ödeme" veya "gayri kabili rücu akreditif" ile yapılması, "vesaik mukabili ödeme" karşılığı mal gönderiminden kaçınılması tavsiye edilmektedir. Nitekim bu ödeme biçiminde Suriyeli ithalatçının malı herhangi bir nedenle kabul etmemesi durumunda Suriye Ticaret Bankası'nın ihracatçı firmaya ödeme yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Kamu alımlarında ise hükümet, karşı tarafın malları zamanında, defosuz ve teklifteki kalite ile miktara uygun olarak teslim edeceğini garanti altına alan % 10 performans bondunu postalamasından sonra akreditif açmaktadır.

Suriyeli özel sektör firmaları, sermayelerinin yetersizliği nedeniyle genellikle küçük ölçekli yatırımlara yönelmiş durumdadır. Bu firmaların nakit ödemeleri sıkıntı yaşadıkları göz önüne alındığında, Suriye ile iş yapmak isteyen ve ürünlerinin bu piyasada talep göreceğine inanan firmalar için en elverişli pazara giriş yöntemi, ülkede doğrudan bir firma kurulması ya da temsilcilik açılmasıdır.

Suriye pazarı ile iş yaparken bilgili, hazırlıklı ve sabırlı olmak gerekmektedir. Satışlarda çetin ve ısrarlı pazarlıklar yapıldığından, fiyat tekliflerinde her zaman pazarlık marjı bırakılmalıdır. Kişisel ilişkiler oldukça önemlidir. Büyük projelerle ilgili sözleşmeler tecrübesiz veya etkin bir temsilcisi olmayan firmalar açısından kısıtlayıcı ve bağlayıcı hükümler içerebilmektedir. İstenen teminatlar ve taahhütler de sıkıntılara neden olmaktadır.

Suriye ile iş yapan firmaların uyumsuzlukların çözümünde karşı taraf ile imzalayabilecekleri yasal bir anlaşma türü olan tahkim ile ilgili bilgi edinmek için T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından Türkçe'ye çevrilen Tahkim Yasası'nı incelemelerinde fayda görülmektedir. (<http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/SYR/tahkimyasasi.doc>)

Ayrıca, GAFTA harici ülkelerden Suriye'ye yapılacak ithalatta birtakım yasaklar ile lisans ve mal bedelinin ödenmesi gibi uygulamalar nedeniyle Suriye'ye birçok maddenin ithalatında zorluk yaşanabilmektedir. Suriye gümrüklerinden malların çekilme süresi en az 3-4 gün, karışık durumlarda ise 1 ay kadar sürebilmektedir. İkili veya transit ulaşımda geçiş ücretlerinin yüksekliği de önemli bir sorundur.

Bankacılık Alanında Yaşanan Sorunlar

Türkiye'de Suriye ile bankacılık işlemlerini yürüten çok sınırlı sayıda banka bulunmakta, bu bankaların Suriye bankaları nezdindeki kredi limitlerinin yeterli olmaması nedeniyle ihracatçı firmaların akreditif ve teminat mektupları işlemlerinde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Para transferi şirket faaliyete geçtikten 1 yıl sonra (vergi kesintisi sonrası) mümkün olabilmektedir. Hesap açmak ve para transferi yapabilmek için de Suriye'de oturum izni alınmış olması, dolayısıyla ilk önce şirket kurulmuş olması gerekmektedir. Bu gibi zorlukların üstesinden gelinmesi için Suriye'nin Türkiye'de tayin etmiş olduğu muhabir banka sayısını artırması ve bir Türk bankasının Suriye'de şube açması gereklidir. Suriye'ye yapılan ihracatlarda, Türk firmaları sözleşme gereği taahhüt ve sorumluluklarını yerine getirirler de kendilerine verilen kesin teminat mektupları gerekçesiz olarak iade edilmemektedir. Çoğunlukla büyük rakamlara tekabül eden bu teminatların geri alınamaması ve kapanmayan teminat mektupları nedeniyle, kredi hatları dolu kalmakta ve yeni teminat mektuplarına yer açılmamaktadır. Bu durum nedeniyle firmalar bankalara komisyon ödemeye devam etmekte ve mağdur duruma

düşmektedir.

Ülkede özel bankacılık yasası çıkarılmış olmasına rağmen, uygulamada hala aksaklıklar mevcuttur. Örneğin, akreditifli işlemlerde Türk bankalarının düzenlenmiş orijinal yükleme evraklarının Suriye bankalarına en kısa sürede ulaştırılmasına karşın, gümrük işlemleri için Suriye Bankası tarafından gümrük müdürlüklerine ilgili yazı geç ulaşmakta; bu yüzden Suriye gümrük kapılarında bekletilen araçlar gümrükte bekledikleri her gün için Suriye makamlarına bir bedel ödemektedir.

Suriyeli bankaların uyguladığı "muhabir banka masraf ve komisyon oranları" da çok yüksektir. Ayrıca bu masraf ve komisyonlar genel bankacılık uygulamalarında üçer aylık dönemlerde tahsil ediliyor iken, Suriye bankalarının peşin olarak talep edilmektedir. Bu durum iş adamlarımızı zor durumda bırakmaktadır.

Bu sorunların yanı sıra Suriye'de açılan bir ihale sonuçlandıktan ve örneğin bir Türk firması ihaleyi aldıktan sonra ihale iptal edilebilme ya da askıya alınabilmektedir. Bu gibi beklenmedik olaylar ve belirsizlikler yabancıları yıldırان bir ortam yaratmaktadır. Ayrıca ihale şartnamesinde ihaleden sonra fiyat indirimi yapılmayacağı belirtilmesine rağmen bazen ihaleden sonra tüm katılımcılardan yeniden indirim istenebiliyor olması, en düşük fiyat teklifi veren firma açısından haksız rekabet yaratmaktadır.

İşbirliği İmkanları

Gelişen ticari ilişkilerde istatistiklere yansımayan fakat önemlilik arz eden sınır ve bavul ticareti de dikkate alındığında, Suriye dış ticaretimizde ilk sıralarda yer almaktadır. Suriyeli firmaların Türk mallarının kalitesini bilmeleri ve fiyatlarını cazip bulmaları da, Türkiye'nin pazardaki payını artıran bir faktördür. İthalatının önemli bir kısmını da kamu ihaleleri yoluyla gerçekleştiren Suriye'ye ihracatımızın çoğunlukla özel sektöre yönelik olduğu ve ihalelere katılımın artırılması gerektiği düşünülmektedir. Nitekim resmi verilere göre 2007 yılında gerçekleştirilen ithalatın % 58,2'si özel sektör, % 41,8'i kamu sektörü tarafından yapılmıştır.

Kamu İthalatı

Ürün Grubu	Özel Sektör	Kamu Sektörü	Toplam
GIDA	60 026,4	5 271,6	65 298,0
Temel Gıda Maddeleri			
Sanayiye yönelik	13 103,5	1,7	13 105,2
Tüketicilere yönelik	10 205,7	3 06,3	10 512,0
İşlenmiş Gıda Ürünleri			
Sanayiye yönelik	6 194,8	698,3	6 893,1
Tüketicilere yönelik	30 522,4	4 265,3	34 787,8
SANAYİ HAMMADDELERİ	229 278,4	24 322,0	253 600,4
Temel	18 849,3	2 048,4	20 897,7
İşlenmiş	210 429,1	22 273,6	232 702,7
BENZİN VE TÜREVLERİ	1 543,8	224 022,4	225 566,2
Temel	27,2	9 059,9	9 087,1
İşlenmiş			
Benzin	1 413,5	202 700,3	204 113,8
Diğer	103,1	12 262,2	12 365,3
MAKİNE VE SERMAYE TEÇHİZATI VE PARÇALARI (ulaştırma hariç)	40 129,9	18 669,3	58 799,2
Makineler ve Diğer Sermaye Teçhizatı	31 027,5	10 691,8	41 719,4
Makine Aksam ve Parçaları	9 102,4	7 977,5	17 079,8
ULAŞTIRMA EKİPMANLARI VE AKSAMLARI	49 013,1	9 524,6	58 537,8
Binek Otomobilleri	28 911,5	989,2	29 900,7
Diğer	10 162,1	5 889,0	16 051,2
Aksam ve Parçaları	9 939,5	2 646,4	12 585,9
TÜKETİM MALLARI (gıda hariç)	18 354,0	4 399,5	22 753,5
Dayanıklı Tüketim Malları	6 197,1	485,4	6 682,5
Yarı-dayanıklı Tüketim Malları	3 666,0	86,1	3 752,1
Dayanısız Tüketim Malları	8 491,0	3 828,0	12 319,0

DİĞER ÜRÜNLER	1,4	0,0	1,4
TOPLAM	398 347,0	286 209,4	684 556,5

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Serbest piyasa ekonomisine henüz geçmekte olan Suriye pazarında, başta hizmetler sektörü olmak üzere birçok alanda dış yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. İki ülke arasında bankacılık, eğitim, sağlık, petrol, doğal gaz, ulaştırma ve turizm alanlarında işbirliği yapılabilir. Suriye Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen yatırım projeleri ile ilgili detaylı bilgi için: www.syriatourism-invest.com

Suriye, hemen hemen tüm tüketim malları, makine ve ekipman, ve elektronik ürünlerde ithalatçı konumdadır. Bunun yanında Filistin, Lübnan ve Irak'tan Suriye'ye yönelik göçler nedeniyle altyapı ve konut sektöründe yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. Hammadde, enerji ve işgücü maliyetlerinin düşük olması ve pazarın ülkemize yakınlığı gibi faktörler de Türk firmaları için avantajdır. Tarım, gıda işleme ve paketlenme, tekstil, inşaat ve iş makineleri ile takım tezgahları, pompa ve kompresörler, oto yedek parça, inşaat malzemeleri ve çevre teknolojileri gibi sektörler, potansiyel arz eden başlıca sektörlerdendir.

🔍 Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Suriye kanunları fikri mülkiyet haklarının korunması hususunu kapsamaktadır. Patent ve marka haklarının Suriye Ticaret Bakanlığı Patent ve Ticari Marka Genel Müdürlüğü'ne tescil ettirilmesi gerekmektedir. Yabancı şirketler, fikri mülkiyetlerini Suriyeli bir avukat aracılığıyla tescil ettirmelidir.

Patentler, icadın iki yıl içinde kullanılması koşuluyla 15 yıllığına düzenlenmektedir. İlk 5 yıllık dönemde, patent ücreti yıllık yaklaşık 60 SL iken, ikinci ve üçüncü 5 yıllık dönemde sırayla 105 SL ve 150 SL'ye yükselmektedir. Suriye kanunları alınan patent için uluslararası koruma sağlamamaktadır. Tescil işlemini ilk gerçekleştiren patent hakkına sahip olmaktadır.

Ticari marka hakları, 10 yıllık bir dönem için düzenlenmekte ve süre dolduktan sonra 6 ay içinde başvurulması halinde 10 yılda bir yenilenebilmektedir. İlk başvuran kişi marka hakkına sahip olmaktadır. Telif hakları konusunda ise gerekli koruma henüz sağlanamamaktadır. Suriye herhangi bir uluslararası telif hakları konvansiyonuna taraf değildir.

Dağıtım Kanalları

Suriye'de dağıtım zinciri; sırayla üretici, toptancı/yarı toptancı, perakendeci ve tüketicilerden oluşmakta olup; toptancılar reklam ve pazarlama faaliyetinde bulunamadıklarından ve üreticilere zor şartlar öne sürdüklerinden dolayı üreticiler toptancıları aradan çıkararak doğrudan perakendeciye ulaşmayı ya da kendi bünyelerinde pazarlama bölümleri kurmayı tercih etmektedirler. Sayısı gün geçtikçe artan distribütörlük firmaları, acenteliğini aldıkları malların tanıtımını ve piyasaya sürümünü de gerçekleştirmektedir.

Suriye pazarında kişisel ilişkilerin ve bağlantıların büyük önemi olup; özellikle pazara yeni giren şirketlerin müşterilerle ilişkilerin düzenlenmesi, ihalelerin takibi, ürünlerin tanıtımı için yerel bir temsilcilik ya da acenta ile çalışmaları ve Suriyeli temsilciye satış ya da pazarlamada hedef koymaları tavsiye edilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Suriye'de ücretli çalışanların % 51,9'u kamuda, % 47'si özel sektörde çalışmaktadır. Kamu çalışanlarının ücretlerine son yıllarda yapılan zamların da etkisiyle kamuda ücretlerin daha yüksek olduğu görülmektedir. Suriyeli tüketiciler fiyatlara karşı çok duyarlı olup, lüks mallara talep düşüktür. Türk malları bu pazarda hem kaliteli hem de uygun fiyatlı olduğu için rağbet görmektedir.

Çalışanların Ücret Gruplarına Göre Dağılımı, 2007 (Suriye Lirası)

Sektör	5000 -	5001-6000	6001-7000	7001-8000	8001-9000	9001 +	Toplam
Kamu	102 526	80 133	134 877	169 604	159 132	733 705	1 379 977
Özel	251 199	191 560	156 447	201 429	120 775	331 300	1 252 710
Ortaklıklar ve Koop.	7 030	4 448	2 945	2 936	1 337	6 725	25 421
Toplam	360 755	276 141	294 269	373 969	281 244	1 071 730	2 658 108

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Reklam ve Promosyon

Suriye’de ürün tanıtımında genellikle şehir ilan panoları (billboardlar), tabelalar, otobüs durakları ve televizyon kanalları kullanılmaktadır. Uluslararası ve yerli markalar tanınmaktadır. Devlete bağlı olan Arap Reklamcılık Örgütü (Arab Advertising Organisation, AAO) sektörün denetiminden sorumlu olup; fiyat ve içerik üzerinde de denetim yetkisine sahiptir (İletişim: Moutanabbi St. PB. 2842, ŞAM, Faks: 00 963 11 2220754).

AAO, televizyon reklamları için % 10–50 arasında komisyon almaktadır (Suriye Lirası şeklinde). Ürünlerin yerli, yetkili bayi veya ithal olup olmamalarına göre farklı oranlar uygulanmaktadır. İthal ürünlerin reklam maliyeti, yerli mallara kıyasla 4 kat fazladır. Yerel bir temsilcinin yabancı ürünleri tanıtması durumunda, temsilciliğin reklam masraflarını üstlendiğine dair bir yazı istenmektedir. Özel program seçimi, ya da prime time’da reklam vermek ek ücrete tabidir.

Ticari fuarlara katılım da etkili bir tanıtım yoludur. Ürünleri tanıtıcı broşürlerin Arapça dilinde hazırlanması tavsiye edilmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Suriye’ye gönderilen mallarda menşe ülkenin açıkça görünür şekilde yazılması ya da işaretlenmesi gereklidir. Gıda ve süt ürünleri için etiketlerin Arapça dilinde ya da iki dilde hazırlanması ve üreticinin ismi, içerik, üretim ve son kullanma tarihi gibi bilgilerin bulunması gerekmektedir. Diğer ürünler için böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır ancak iç pazarda rekabet avantajı elde etmek için etiketlerin hem İngilizce hem de Arapça dillerinde hazırlanması faydalıdır.

Birtakım gıda ürünleri, tıbbi malzemeler ve ilaçlar, özel etiket uygulamasına tabidir. Dış konteynerlerde alıcının ve limanın işareti ya da ismi yer almalıdır. İlaçların etiketlerinde parti numarası bulunması zorunludur. Bazı kimyasal maddeler için analiz belgesi alınması gerekebilir.

Ambalaj malzemeleri ile ilgili bir kısıtlama bulunmazken, ürünlerin niteliklerine, taşıma ve depolama şekline, hava şartlarına uygun ve güvenli bir şekilde paketlenmesi önerilmektedir.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Suriye’ye havayolu ile ulaşımda Türk Hava Yolları’nın Halep’e ve Şam’a seferleri bulunmaktadır www.thy.com.tr. İstanbul-Şam arası uçakla iki saat sürmektedir. İki ülkenin coğrafi yakınlığı; kara yolu, demir yolu ve deniz yolu ile ulaşımı da mümkün kılmaktadır. Kara yolu ulaşımında sınır illerimizden Suriye’nin önemli merkezlerine günlük otobüs seferleri düzenlenmektedir. KKTC’nin Liman kenti Gazimağusa ile Suriye’nin Lazkiye kenti arasındaki düzenli deniz seferleri 28 yıl aradan sonra 19 Ekim 2007 tarihinde yeniden başlatılmıştır. TCDD’nin Suriye seferleri için detaylı bilgi: <http://www.tcdd.gov.tr/yolcu/ortadogu.htm>.

Taşıma Modları ve Ücretler

THY Şam Bürosu	THY Halep Bürosu
Tel: (00 963) 11 245 72 77- 221 22 63 (00 963) 11 446 85 036	Faks: Tel: (00 963) 21 211 87 18 - 212 13 50 (00 963) 21 211 68 17

Kaynak: T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Suriye’ye bir kamyon yükün karayolu vasıtası ile taşınma bedeli 3 000 ila 3 500 Dolar arasındadır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Suriyeli işadamları genellikle İngilizce ya da Fransızca konuşmaktadır. İş görüşmelerinde takım elbise giyilmesi, görüşmeden önce randevu alınması ve kartvizit değişimi yaygındır. Suriye tarafına herhangi bir taleple ilgili olarak yazılan bir mektup, faks veya e-posta mesajına cevap verilmesi birkaç ay sürebilmektedir.

Birbirlerini tanımayan kadın ve erkek arasında fiziksel temas pek yaygın değildir. Suriyeliler oldukça sıcakkanlı ve misafirperver insanlar olup, genellikle başkasıyla iş yapmadan önce karşı tarafı tanımak isterler. Bayanların muhafazakar bir tarzda giyinmeleri, elbise ve etek boylarının dizin altında ve omuzların kapalı olması daha uygundur. Karşılıklı konuşmalarda doğrudan göz teması kurulmasında fayda vardır.

Para Kullanımı

1 Suriye Lirası (SL) = 100 Kuruş.
1 ABD \$= 46,58 SL (2008 yılı).

Sam ve Halep’te çok sayıda para çekme makinesi (ATM) bulunmaktadır. Dükkanların ve restoranların

çoğunda kredi kartı kullanılmamaktadır. Yetkili döviz bürolarında, bankalarda ve otellerde para değişimi yapılabilmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ile Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim tarafından 13 Ekim 2009 tarihinde imzalanan Anlaşma çerçevesinde vize yükümlülüğü karşılıklı olarak kaldırılmıştır. Böylece iki ülke vatandaşlarından kayıtlı geçerli seyahat belgesi hamili olanlar birbirlerinin ülkesine, her altı ay içinde ilk giriş tarihinden itibaren 90 günü aşmayan bir süre için veya transit geçiş maksadıyla vize almaları gerekmeden giriş yapabilmektedir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Suriye’de miladi takvim kullanılmakta olup, takvim yılı 1 Ocak–31 Aralık’tır. Resmi kurumların mesai günleri Cumartesi-Perşembe arası olup; çalışma saatleri 08.30–14.30’dur. Özel iş yerlerinde mesai saatleri Cumartesi-Perşembe günleri, yazın 10.00–22.00 arası, kışın 10.00- 20.00 saatleri arasındır. Bankalar Pazartesi-Perşembe günleri 08.30–12.30, Pazar günü 10.00–12.30 saatleri arasında açıktır.

Resmi tatiller

1 Ocak	Yılbaşı Tatili
8 Mart	Ulusal Devrim Günü
9 Mart	Hz.Peygamber’in Doğumu
21 Mart	Anneler Günü
12 Nisan	Paskalya
17 Nisan	Fransızlar’ın Çekiliş Günü
19 Nisan	Paskalya
1 Mayıs	İşçi Bayramı
6 Mayıs	Şehitler Günü
21 Eylül	Ramazan Bayramı
6 Ekim	Kurtuluş Savaşı Günü
28 Kasım	Kurban Bayramı
18 Aralık	Hicri Yılbaşı
25 Aralık	Noel

Kaynak: T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Ulaşım

Ülke içi ulaşımda Suriye kara yollarının kapasitesinin son yıllarda geliştirildiği göze çarpmaktadır. Şehirlerarası kara yolu ulaşımı için önemli bir ulaşım vasıtası olan minibüsler, sefer sayısının sıklığı ve ucuzluğu dolayısıyla talep görmektedir. Trenler modern, ucuz ve dakiktir. Ancak tren istasyonları genellikle şehir dışındadır. Şam-Halep-Deir al-Zour-Haseki-Qamishle arasında ve Halep’ten Lazkiye Limanı’na tren seferleri yapılmaktadır. Suriye Havayolları’nın Şam, Halep, Qamishle, Lazkiye ve Deir al-Zour arası uçak seferleri bulunmaktadır.

Otomobil kiralama ücreti yüksek ve benzin pahalıdır. Şehir içi ulaşımda taksimetre ücretlerinin çok düşük olmasından dolayı sürücüler taksimetre açmak istememekte ve özellikle yabancılardan yüksek fiyat talep etmektedir. Bu nedenle, taksiye binmeden önce taksimetre açılması için ısrar edilmesi ya da sıkı bir pazarlık yapılması tavsiye edilmektedir.

Yerel Saat

GMT'den 2 saat ileri, Türkiye ile aynı zaman dilimindedir.

Yerel Ölçü Birimleri

Metrik ölçü sistemi kullanılmaktadır.

Telefon Kodları

Suriye'nin uluslararası telefon kodu 963'tür. Türkiye'den Suriye'ye yapılacak aramalarda 00 + 963 + alan kodu + telefon numarası şeklinde tuşlama yapılmalıdır.

Sağlık

Suriye'de sağlık hizmetleri pahalı olmasına rağmen hastanelerin donanımı ve kalitesi genellikle iyidir. Sağlık görevlileri çoğunlukla Fransızca ya da İngilizce konuşmaktadır.

İklim

Haziran-Ağustos ayları arasında sıcak ve kurak yaşanırken, subtropikal iklimin görüldüğü kıyı kesimlerinde kışları (Aralık-Şubat) ılıman ve yağışlıdır. En sıcak ay Ağustos (18-37°C) ve en soğuk ay Ocak (2-12°C) olup; en kurak ay olan Ağustos'ta ortalama yağış miktarı 0 mm'dir.

Şam'da ortalama hava sıcaklığı Haziran-Eylül arasında 15-42 °C, Kasım-Nisan ayları arasında 0-20°C'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı, Şam için 147 mm, Halep için 314 mm ve Lazkiye için 852 mm'dir.

Genel Değerlendirme ve Öngörüler

Küresel ekonomik krizin etkisiyle Suriye'nin başlıca ihrac pazarlarında yaşanan talep azalması, yabancı sermaye girişinin beklenenden düşük gerçekleşmesi, petrol fiyatlarının düşmesi ve petrol gelirlerinin azalması gibi nedenlerle Suriye ekonomisinin 2009 yılında % 1,9 oranında, 2010 yılında ise % 3,7 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. Petrole bağımlılığın azaltılması, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, ülkeye daha fazla yabancı yatırımın çekilmesi ve ekonominin dışa açıklık oranının artması ile birlikte ilerleyen yıllarda ekonomik büyümenin daha da hız kazanacağı ve Suriye'nin daha da cazip bir pazar haline geleceği tahmin edilmektedir.

Türkiye ile Suriye arasındaki tarihi, kültürel ve coğrafi yakınlık, Türk mallarının Avrupa malları ile aynı kaliteyi daha ucuza sağlaması, 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması'nın getirdiği gümrük vergisi avantajı ile birlikte Türkiye'nin Suriye'ye ihracatında önemli artışlar kaydedilmektedir. İki ülke arasındaki ticarete konu olan ürünlerin çeşitliliği de artmaktadır. Birbirlerine rakip gibi görünen tarım ve tekstil gibi sektörlerde dahi iki ülke ekonomisinin birbirini tamamlayıcı yönleri ağırlıktadır. Türkiye'nin Arap Dünyası ve Orta Doğu'ya ihracatında sınır kapısı konumunda olan Suriye ile ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi sonucunda, bu pazarlardaki etkinliğin artırılması da mümkündür.

2005-2008 yılları arasında ithalatı % 95,8 oranında artışla yaklaşık iki katına ulaşan Suriye pazarı, son yıllarda uygulanan ekonomik reformların da etkisiyle giderek daha fazla büyümektedir. Suriye'nin ithalatında ilk sıralarda yer alan ürünlerden bazılarının kamu kuruluşlarının tekelinde olduğu göz önünde tutulduğunda, Türkiye'nin bu pazardan aldığı payın artırılabilmesi için, kamu ihalelerine daha fazla katılım sağlanması gerekmektedir. Otomobiller, oto yan sanayi, demir-çelik çubuklar, iplik, çimento, ilaç, tekstil makineleri, inşaat malzemeleri ve çevre teknolojileri gibi sektörlerin yanı sıra otelcilik, turizm, bankacılık, sigortacılık ve reklamcılık gibi alanlarda da Suriye'de iş imkanları mevcuttur.

STA'nın uygulanması konusunda kurumlar arasındaki koordinasyonun artırılması; Suriye'de Türk bankalarının temsilciliklerinin açılması ile iş adamlarımızın ödeme konusunda yaşadıkları sıkıntıların giderilmesi; iki ülke gümrüklerinin altyapılarının geliştirilerek bekleme sürelerinin kısaltılması ve Suriye'de açılan kamu ihalelerinin işleyişinin standarda kavuşturulması halinde iki ülke arasındaki ticaretin ve işbirliğinin daha da geliştirilmesi mümkündür.

Tarım ve Gıda Ürünleri İhrac Potansiyelimiz

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Hububat	1001	Buğday ve mahlut	381,2	44,2	201,4	1,1	267	296	-	-	Rusya Fed. (%59), Ukrayna (%13), Romanya (%10)	MFN (%1-20)
Hububat	1006	Pirinç	51,3	23,7	47,6	0,3	284	-69	-	-	İtalya (%22), Hindistan (%14), Pakistan (%13), ABD (%13), Tayland (%12)	MFN (%3)
Bulgur	1103	Bulgur, irmik, topak halinde hububat ve pelletler	3,0	9,3	48,7	0,3	253	120	-	-	Türkiye (%88), İtalya (%12)	MFN (%7-10)
Bitkisel yağlar	1515	Diğer bitkisel sabit yağlar (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	8,4	2,1	38,3	0,3	46	-20	-	-	Umman (%74), Türkiye (%17)	MFN (%1-5), Türkiye (151590 GTIP nolu diğer bitkisel katı ve sıvı yağlar ihracatında tavizli ilk 250 ton için %0)
Bitkisel yağlar	1517	Margarin	31,2	25,5	124,4	0,8	55	17	-	-	Türkiye (%53), İsveç (%13), Malezya (%12), Endonezya (%11),	MFN (%3-50), Türkiye (tavizli ilk 5.000 ton için %0)

Makarna	1902	Makarnalar	1,1	1,2	185,9	0,01	139	-66	-	-	Danimarka (%10) Türkiye (%46), İtalya (%29), Çin (%17), Lübnan (%6)	MFN (%30-50), Türkiye (tavizli ilk 500 ton için %0)
Yumurta	0407	Kus ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	18,6	30,3	156,2	0,6	189	5.681	-	-	Türkiye (%56), Ukrayna (%41)	MFN (%5-20)
Süt ürünleri	040310	Yogurt (konsantre edilmiş)	0,8	1,6	11,4	0,01	108	-	-	-	Türkiye (%100)	MFN (%30)
Bakliyat	071320	Nohut; kabuksuz (kuru)	2,1	4,2	54,7	0,3	218	58	-	-	Türkiye (%63), Fas (%26)	MFN (%50)
Sert kabuklu meyveler	080222	Fındık (kabuksuz)	5,1	7,6	892,3	0,4	207	6.217	-	-	Gürcistan (%51), Türkiye (%48)	MFN (%5-30), Türkiye (tavizli ilk 500 ton için %0)
Kurutulmuş sebzeler	120991	Sebze tohumları	21,4	0,9	13,3	0,8	112	-3	-	-	Hollanda (%40), ABD (%30), Ukrayna (%14), Fransa (%8)	MFN (%1)
Şekerli ve çikolatalı mamuller	170230	Glikoz ve glikoz şurubu (kuru halde ağırlık; < 20% fruktoz içeren)	3,5	1,3	12,4	0,2	1.552	-41	-	-	Hollanda (%45), Çin (%27), İtalya (%21)	MFN (%1)
Bulgur	190430	Bulgur	0,9	12,0	80,7	0,7	1.197	-	-	-	Türkiye (%100)	MFN (%20)
Endüstriyel bitkiler (tütün, pamuk, yağlı tohumlar vb.)	240220	Tütün içeren sigaralar	138,5	1,9	240,4	0,7	357	210	-	-	İsviçre (%34), Fransa (%31), Polonya (%10), Almanya (%4)	MFN (%20)
Endüstriyel bitkiler (tütün.											Türkiye	

pamuk, yağlı tohumlar vb.) 240310 içilen tutun	5,2	7,0	55,2	0,2	33	-	-	-	(%100)	MFN (%20)
--	-----	-----	------	-----	----	---	---	---	--------	-----------

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 12 aylıktır.

Bakliyat

Suriye bakliyatta genel olarak kendine yeterli bir ülke olmakla beraber yıllar itibariyle değişen miktarlarda ithalata da başvurabilmektedir. Suriye 2008 yılında 37 milyon dolarlık bakliyat ithal etmiş olup bunun 22 milyon dolarlık kısmını kuru fasulye, 8 milyon dolarlık kısmını mercimek ve 6 milyon dolarlık kısmını da nohut ithalatı oluşturmuştur. 2009 yılında Suriye ülkemizden 1,8 milyon dolarlık bakliyat ithal etmiştir.

Ülkemiz Suriye pazarında bakliyat ürünlerinde gerek kalite gerekse fiyatlar yönünden diğer ülkelerle rekabet edebilecek durumdadır. İhracatçılarımızın ilgi göstermesi durumunda Suriye pazarına girişte ülkemiz için önemli bir engel de bulunmamakta, komşu ülke olması ise ülkemiz için avantaj kabul edilmektedir.

Bitkisel Yağlar

Suriye'nin toplam 265 milyon dolarlık bitkisel yağ ithalatının yaklaşık yarısını rafine ayçiçek yağı oluşturmaktadır. İthalatında % 14'lük payıyla margarin ikinci sırada gelmektedir. Suriye'nin katı ve sıvı yağ ithalatında Türkiye en önemli tedarikçi konumundadır. 2009 yılında Türkiye'nin Suriye'ye rafine ayçiçek yağı ihracatı yaklaşık 20,2 milyon dolara ulaşmıştır. Suriye, Türkiye'nin ayçiçeği yağı ihracatında % 18, margarin ihracatında ise % 7'lik payıyla her iki üründe de Irak'tan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Serbest ticaret anlaşması kapsamında Türkiye'den 5.000 ton rafine ayçiçek yağı ve 5.000 ton margarinin Suriye'ye gümrüksüz girebilmesi ülkemize önemli bir avantaj sağlamaktadır. Margarin ve ayçiçeği yağında önemli bir pazarımız olan Suriye, zeytinyağında ise son yıllarda artırdığı üretim ve ihracatıyla rakibimiz konumuna gelmiştir. Suriye'nin bitkisel yağ ihracatının % 85'e yakını zeytinyağı oluşturmaktadır. Suriye'ye katı ve sıvı yağ ihracatımızda sürekliliğin sağlanması ve pazar kaybinin önüne geçilebilmesi bakımından tüketici tercihlerindeki değişimlerin devamlı izlenmesi ve tanıtıma önem verilmesi gerekmektedir. Dünya ticaretinde son yıllarda, özellikle Müslüman ülkelerle olan ticarete, helal gıda kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu sebeple özellikle ithal ürünler için bu çerçevede gelişen tüketici tercihleri de dikkate alınarak yürütülecek olan pazarlama faaliyetlerinin, bu ülkeye olan ihracatımızda istikrarın devam ettirilmesi bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bulgur

Damak tadının ve tüketim alışkanlıklarının benzer olması nedeniyle, bu ülkede bulgurun özellikle sağlığa yönelik faydalarının vurgulanarak tanıtım yapılmasında fayda görmektedir. Daha önce ithal edilmeyen bu ürün, geçtiğimiz yıl ABD tarafından bu ülkeye ihraç edilmeye başlandığından, söz konusu üründe potansiyel olduğu düşünülmektedir.

Çay

Dondurulmuş Meyve Sebze

Dondurulmuş sebzelerin Suriye pazarında ilgi görmesi dikkate alınarak, dondurulmuş sebzelerin yanı sıra bazı çeşit dondurulmuş hazır gıdalarla da pazara girilebileceği düşünülmektedir.

Endüstriyel Bitkiler

SİGARA

Suriye'nin son yıllarda sigara ithalatı önemli ölçüde artış göstermiş ve 2008 yılında 101 milyon dolara yükselmiştir. Suriye'de sigara kaçakçılığı ile mücadele için sigara ithalatına yönelmiş ve bu yüzden ithalat önemli ölçüde artmıştır. Suriye sigara ithalatının önemli bir kısmını Fransa, İsviçre ve Güney Kıbrıs'tan gerçekleştirilmekte ve ithalatın hemen hemen tamamı harmanlanmış sigaralardan oluşmaktadır. Suriye'nin ülkemizden sigara ithalatı ise son derece düşük kalmaktadır. Suriye sigara pazarında pazar payımızın artırılabilmesi konusunda Suriye'de tam yetkili durumda bulunan Tütün ve Tütün Mamülleri Genel Müdürlüğü ile yapılacak birebir görüşmelerin önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Hububat

BUĞDAY

Suriye 4-5 milyon tonluk buğday üretimi ile normal koşullarda kendine yeterli ve hatta ihracatçı bir ülkedir. Ancak, gerek elverişsiz iklim koşulları gerekse üretimi olumsuz etkileyen diğer bazı faktörler nedeniyle Suriye zaman zaman yüksek miktarlarda buğday ithalatına da başvurabilmektedir. Özellikle olumsuz iklim koşulları nedeniyle Suriye 2008 yılında 129 milyon dolarlık buğday ithal etmiştir. Ülkemiz de son yıllarda iklim koşullarının iyi gitmemesi nedeniyle önemli miktarlarda buğday ithalatına

başvurmuştur. Ancak, yağışların yeterli olduğu yıllarda gerçekleşen üretim artışına bağlı olarak iç tüketim fazlası ihracata kanalize edilebilmektedir. 2010 yılı ve sonrasında hasatın beklendiği gibi yüksek olması ve iç talep karşılandıktan sonra talep fazlası ürünün elde kalma durumu söz konusu olması ve Suriye’de de üretimin iyi olmaması durumunda, bu ülke buğday ihraç edebileceğimiz bir pazar olarak düşünülebilir. İhraç fiyatlarımızın dünya ortalama fiyatları düzeyinde olması durumunda iç piyasadaki talep fazlası buğdayın ihracı için Suriye pazarına girişte sorunla karşılaşılacağı tahmin edilmektedir.

Kanatlı Etleri

Ülkeye kanatlı et ihracatımız ilk kez 2008 de başlamıştır. İşlenmiş tavuk eti ihracatımız ise yoktur. Pazarın yakınlığı ve kalite açısından rekabetçi ürünlerimiz ve ısıtılmış hazır gıdalar, tüketicinin damak zevkine uygun ürünlerimiz pazardaki payımızın artırılması için uygun koşulları oluşturmaktadır.

Su Ürünleri

Suriye pazarına ilk kez 2009 yılında girilmiş ve 3 milyon dolar ihracata ulaşılmıştır. Zamanla bu pazardaki payının artırılacağı düşünülmektedir. Görünen en önemli avantajlarımız ürün kalitesi, pazara yakınlık ve Türkiye’ye uygulanan gümrük vergilerinin giderek daha da düşecek olmasıdır. Ancak rakip ülkelerden Arap Ligi ülkeleri gümrük vergisi açısından daha avantajlı konumdadırlar.

Yumurta

Türkiye Suriye pazarında % 70 payı ile lider konumundadır ve pazarın diğer kanatlı ürünlerine açılması için bir güven ortamı oluşturmuştur. Ürün kalitesinin korunması, promosyon faaliyetlerinin sürekliliği ile pazar payının gelecek yıllarda daha da artırılacağı düşünülmektedir.

► Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2010 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2009-2010 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2011 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Cam ve seramik inşaat malzemeleri	7007	Emniyet camları	3,5	1,6	127	0,01	65	15	-	-	Çin (%65), Türkiye (%27)	MFN (%5-30), Türkiye (%0-18,46)
Cam ve seramik inşaat malzemeleri	7008	Çok katlı yalıtım camları	0,6	1,6	38	0,1	171	-61	-	-	Türkiye (%96)	MFN (%5-30), Türkiye (%0-18,46)
Ambalaj malzemeleri	7010	Cam damacana, şişe, kavanoz, çanak, ilaç tüpleri, kaplar	16,6	1,8	32	0,2	56	-41	-	-	Çin (%30), Lübnan (%20), Hindistan (%16), Türkiye (%7), BAE (%6)	MFN (%1-3), Türkiye (%0), GAFTA (%0)
Demir çelik inşaat malzemeleri	7207	Demir/alaşimsız çelikten yarı mamuller	309,9	31,1	1.934	1,4	210	-73	-	-	Ukrayna (%48), Rusya Fed. (%33), Belarus (%4), İspanya (%4)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Demir çelik inşaat malzemeleri	7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	139,9	14,1	598	0,3	146	-57	-	-	Ukrayna (%75), Rusya (%6), Türkiye (%4)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Demir çelik inşaat malzemeleri	7302	Demir/çelikten demiryolu malzemesi	4,5	31,8	33	0,1	204.077	743	-	-	İngiltere (%45), Brezilya (%22), Rusya Fed. (%21), Lüksemburg (%5)	MFN (%3-5), Türkiye (%0)
İnşaat malzemeleri	7409	Bakır levha, plaka ve şeritler (kalınlığı >0, 15 mm)	6,0	4,2	102	0,1	92	-33	-	-	Sırbistan (%49), Türkiye (%37), Almanya (%10)	MFN (%1), Türkiye (%0)

Ambalaj malzemeleri	7612	Alüminyum fıçı, varil, bidon, kutu vb. kaplar-hacmi<300lt	32,0	7,9	53	0,8	28	-8	-	-	Ürdün (%36), Yunanistan (%23), Türkiye (%19), İtalya (%15)	MFN (%3), Türkiye (%0), GAFTA (%0)
Pompa ve kompresörler	8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	95,8	4,4	269	0,2	46	118	-	-	İtalya (%29), Çin (%23), Almanya (%8), Hindistan (%7), Fransa (%5)	MFN (%1-5), Türkiye (%0)
Isıtma, soğutma ve havalandırma	8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	92,6	3,0	281	0,3	115	214	-	-	Çin (%63), G. Kore (%14), Tayland (%3), Almanya (%3), İtalya (%3)	MFN (%1-50), Türkiye (%0-30,77)
İş ve maden makineleri	8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	30,1	3,3	76	0,1	346	10	-	-	İngiltere (%21), Hindistan (%18), Japonya (%9), G. Kore (%9), Çin (%7)	MFN (%5), Türkiye (%0)
Tarım alet ve makineleri	8434	Süt sağma, sütçülükte kullanılan makine ve cihazlar	3,1	3,6	21	0,2	44	148	-	-	Türkiye (%81), Hollanda (%7), Çin (%5), İtalya (%4)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Beyaz eşya	8450	Çamaşır yıkama makineleri	44,4	6,8	714	0,4	38	84	-	-	G. Kore (%30), Çin (%22), İtalya (%21), Türkiye (%11), Ürdün (%10)	MFN (%1-40), Türkiye (%), GAFTA (%0)
											İtalya	

İş ve maden makineleri	8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme vb. için makineler	44,5	6,2	255	0,3	58	130	-	(%24), Danimarka (%20), Çin (%19), Türkiye (%9), Almanya (%8)	MFN (%1), Türkiye (%0), GAFTA (%0)
Elektrikli makineler ve kablolar	8501	Elektrik motorları, jeneratörler	44,1	2,5	99	0,1	70	-2	-	Çin (%52), İtalya (%14), Almanya (%9), Çek Cum. (%5), Türkiye (%3)	MFN (%1), Türkiye (%)
Elektrikli makineler ve kablolar	8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	64,7	5,5	706	0,1	85	227	-	Çin (%30), Hindistan (%14), İtalya (%11), İspanya (%9), Tayland (%5)	MFN (%1-5), Türkiye (%0)
Beyaz eşya	8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	63,1	3,6	1.760	0,1	78	123	-	Çin (%67), G. Kore (%17), Malezya (%4), Türkiye (%3)	MFN (%1-50), Türkiye (%)
Otomotiv ana ve yan sanayisi	8703	Binek otomobiller	770,9	13,9	6.211	0,2	-15	42	-	G. Kore (%48), Japonya (%15), Almanya (%15), Çin (%7)	MFN (%15-60), Türkiye (%)
Temizlik maddeleri	3402	Yıkama, temizleme müstahzarları-sabunlar hariç	27,2	4,2	214	0,1	86	-32	-	Almanya (%15), Tayland (%12), Lübnan (%9), Türkiye (%8), İtalya (%8)	MFN (%1-50), Türkiye (%0-30,77), GAFTA (%0)

Kimya sanayisi	3506	Diğer müstahzar tutkallar, yapıştırıcılar	10,3	3,7	68	0,1	113	15	-	-	Çin (%17), Türkiye (%17), İtalya (%16), Tayvan (%11), Almanya (%7)	MFN (%1-30), Türkiye (%0-18,46), GAFTA (%0)
İlaç sanayi	3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici	25,3	2,8	64	0,1	137	-28	-	-	Almanya (%18), İsviçre (%17), İtalya (%13), Fransa (%13), Çin (%12)	MFN (%1-50), Türkiye (%0-30,77), GAFTA (%0)
Kimya sanayisi	3906	Akrilik polimerleri (ilk şekilde)	22,6	5,8	159	0,2	68	-5	-	-	G. Kore (%30), Belçika (%15), Türkiye (%15), Singapur (%10), Japonya (%8)	MFN (%1), Türkiye (%0)
İnşaat malzemeleri	3916	Plastikten monofil, çubuk, profiller-enine kesiti > 1mm.	2,0	2,9	245	0,1	95	65	-	-	Türkiye (%76), Çin (%10), Belçika (%5)	MFN (%5), Türkiye (%0)
İnşaat malzemeleri	3921	Plastikten diğer levhalar, yaprak, pelikül, varak ve lamalar	16,1	3,2	211	0,1	65	55	-	-	G. Kore (%13), Türkiye (%12), Çin (%11), Endonezya (%9), Tayland (%8)	MFN (%5), Türkiye (%0)
Kağıt ve karton ürünleri	4802	Sıvanmamış kağıt ve karton (perfore edilmemiş kart ve şeritler)	40,4	2,3	14	0,2	36.873	-13	-	-	Endonezya (%26), Çin (%21), Portekiz (%9), Belçika (%8), Finlandiya	MFN (%1), Türkiye (%0)

Kağıt ve karton ürünleri	4804	Kraft kağıt/kartonlar-sıvanmamış-rulo veya tabaka halinde	13,3	1,3	15	0,1	12.242	22	-	-	(700) Finlandiya (%26), Kanada (%13), İsveç (%12), Lübnan (%11), Portekiz (%8)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Kağıt ve karton ürünleri	4805	Diğer sıvanmamış kağıt/kartonlar (rulo veya tabaka)	25,5	4,3	44	0,4	80	19	-	-	Almanya (%43), Belçika (%20), Türkiye (%9), Lübnan (%7), Rusya Fed. (%5)	MFN (%1-3), GAFTA (%0)
Kağıt ve karton ürünleri	4810	Bir/iki yüzü kaolin, inorganik madde sıvanmış kağıtlar	53,0	3,1	46	0,2	107	-29	-	-	G. Kore (%21), Almanya (%15), İtalya (%10), Çin (%10), Avusturya (%7)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Kağıt ve karton ürünleri	4811	Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	12,0	2,3	63	0,1	101	-22	-	-	Finlandiya (%18), İtalya (%12), Türkiye (%9), Çin (%9), İspanya (%7)	MFN (%5-30), Türkiye (%0-18,46)
Kağıt ve karton ürünleri	4818	Tuvalet kağıtları, kağıt havlu, mendil, kumaş, masa örtüsü vb	20,1	7,1	571	0,1	53	-41	-	-	Lübnan (%44), Ürdün (%26), Türkiye (%23), BAE (%4)	MFN (%3-40), Türkiye (%0-24,62), GAFTA (%0)
											Türkiye (%30), Fransa (%19),	MFN (%15-30),

Kağıt ve karton ürünleri	4819	Kağıt/karton vb. esaslı kutu, kılıf, torba vb. eşya	6,4	2,7	250	0,01	41	119	-	-	Lübnan (%14), Ürdün (%11), Belçika (%10)	Türkiye (%4,29-18,46), GAFTA (%0)
Kumaş	5208	Pamuk men (ağırlıkça %85 ve fazla pamuk m.kare 200gr)	15,9	3,0	271	0,2	79	1.210	-	-	Çin (%51), Türkiye (%11), Çek Cum. (%10), İtalya (%8), Pakistan (%5)	MFN (%15), Türkiye (%4,29), GAFTA (%0)
Kumaş	5210	Pamuk men (dokumalar, ağırlıkça % < 85 ten az pamuk içeren, <= 200 g/m ²)	4,4	3,6	114	0,3	66	1.243	-	-	Türkiye (%49), Tayland (%29), Çin (%8)	MFN (%15), Türkiye (%4,29)
Elyaf ve iplik	5402	Sentetik lif ipliği (dikiş ipliği hariç) (toptan)	176,9	15,3	433	1,4	187	-19	-	-	Malezya (%40), Çin (%20), Tayvan (%15), Hindistan (%10)	MFN (%1-10), Türkiye (%0-2,86)
Elyaf ve iplik	5407	Sentetik iplik, monofil, şeritlerle dokumalar	110,1	6,1	731	0,8	59	420	-	-	Çin (%63), G. Kore (%16), Endonezya (%7)	MFN (%10-15), Türkiye (%2,86-4,29)
Elyaf ve iplik	5503	Sentetik devamsız lifler (işlem görmemiş)	34,8	1,6	51	0,7	1.576	-76	-	-	Hindistan (%64), Tayvan (%15), Tayland (%11), Peru (%5)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Elyaf ve iplik	5510	Suni devamsız lifden iplikler (dikiş ipliği hariç)	11,0	1,5	88	0,8	48	8	-	-	Tayvan (%23), Hindistan (%22), Endonezya (%16), Tayland (%14), Çin (%9), Türkiye (%9)	MFN (%5-10), Türkiye (%0-2,86)

Halı	5702	Dokunmuş halılar, yer kaplamaları (kilim, sumak, karaman vb)	5,3	5,1	966	0,2	31	139	-	-	Türkiye (%73), Lübnan (%17), Çin (%4), İngiltere (%4)	MFN (%50), Türkiye (%30,77), GAFTA (%0)
Halı	5703	Tufte edilmiş halılar, tufte edilmiş (yer kaplamaları)	1,9	2,1	140	0,01	61	163	-	-	Türkiye (%70), Çin (%11), Hollanda (%9)	MFN (%50), Türkiye (%30,77)
Ev tekstili	5804	Tüller ve diğer mensucat-parça, şerit, motifler halinde	3,9	1,0	54	0,4	46	-	-	-	Çin (%70), Türkiye (%18)	MFN (%10), Türkiye (%2,86)
Hazır giyim	6001	Örme; tüylü mensucat	14,8	1,8	87	0,7	95	275	-	-	Çin (%79), Tayvan (%9), Türkiye (%18)	MFN (%10), Türkiye (%2,86)
Hazır giyim	6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	12,8	5,0	1.855	0,01	52	329	-	-	İtalya (%42), Türkiye (%26), Almanya (%8), Çin (%6), Fransa (%4)	MFN (%50), Türkiye (%30,77)
Hazır giyim	61-62	Hazır giyim	76,2	15,2	11.223	0,01	18	-16	-	-	Çin (%24), İtalya (%20), Türkiye (%17), Fransa (%12), Çek Cum. (%7)	MFN (%50), Türkiye (%30,77), GAFTA (%0)
İnşaat malzemeleri	6902	Ateşe dayanıklı tuğla, blok, karo, ateşe dayanıklı seramik eşya	20,4	2,7	55	0,6	52	191	-	-	Çin (%31), Almanya (%30), İspanya (%10), Türkiye (%9), Avusturya (%6)	MFN (%3), Türkiye (%0)
											G. Kore (%29), Çin (%20),	

Otomotiv ana ve yan sanayisi	8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	118,0	7,6	2.673	0,1	31	154	-	-	İtalya (%27), Japonya (%5), Almanya (%5), Türkiye (%5)	MFN (%5-30), Türkiye (%)
Otomotiv ana ve yan sanayisi	8716	Taşıtlar için römorklar, yarı römorklar vb. ile aksam-parçaları	36,0	3,3	180	0,3	540	1.318	-	-	Almanya (%19), Hollanda (%16), Fransa (%10), Çin (%6), İspanya (%6)	MFN (%5-30), Türkiye (%)
Gemi inşa sanayisi	8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar	2,0	18,0	689	0,01	6.339	-	-	-	Norveç (%52), Lübnan (%29), Türkiye (%14)	MFN (%3-10), Türkiye (%), GAFTA (%0)
Medikal ürünler ve cihazlar	9021	Ortopedik cihazlar, kırıklara mahsus cihazlar, işitme cihazı vb.	17,2	1,4	44	0,01	182	1.194	-	-	Almanya (%20), Hollanda (%19), Fransa (%18), İtalya (%8), İsviçre (%7)	MFN (%5), Türkiye (%0)
Mobilya	9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	9,2	5,4	542	0,01	69	917	-	-	Çin (%47), Türkiye (%35), İtalya (%8)	MFN (%5-50), Türkiye (%)
Mobilya	9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	26,3	10,6	750	0,01	60	131	-	-	Türkiye (%25), Çin (%24), İtalya (%14), Lübnan (%11), İspanya (%6)	MFN (%30-40), Türkiye (%), GAFTA (%0)
Aydınlatma gereçleri	9405	Diğer aydınlatma cihazları, lambalar, ışıklı tabela, plaka vb.	13,3	1,0	208	0,1	53	51	-	-	Çin (%39), İtalya (%28), Almanya (%11), İspanya (%5),	MFN (%5-50), Türkiye (%)

											Türkiye (%5)	
İnşaat malzemeleri	9406	Prefabrik yapılar	3,7	1,5	164	0,1	1.020	68	-	-	Hindistan (%34), Çin (%23), Hırvatistan (%12), Ürdün (%8), BAE (%6)	MFN (%50), Türkiye (%), GAFTA (%0)
Kimya sanayisi	283620	Sodyum karbonat	2,8	4,3	198	0,1	139	-15	-	-	Romanya (%74), Çin (%24)	MFN (%1), Türkiye (%0)
Otomotiv ana ve yan sanayisi	401192	Tarım, orman taşıtları için diğer dış lastik	2,9	3,8	88	0,4	67	0	-	-	Türkiye (%77), Tayland (%19)	MFN (%1-5), Türkiye (%0)

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 12 aylıktır.

Demir Çelik

World Steel Association'dan alınan verilere göre; Suriye demir çelik sanayi çok fazla gelişmemiştir. Ham çelik üretimi yıllık 70 bin ton civarındadır. Ülkede çelik kütük üretimi yapan "General Company" firmasının yıllık üretimi 60 bin ton civarındadır. Firma aynı zamanda yıllık 78 bin ton civarında inşaat demiri üretimi de yapmaktadır. Sektörde, Ukrayna ve Türkiye'den çelik kütük ithal ederek yarı mamul üretimi yapan yıllık 250 bin ton kapasiteli "Arab Steel Co." yıllık 150 bin ton kapasiteli "Joud International" ve yıllık 300 bin ton kapasiteli "Meri Family" olmak üzere başlıca üç çelik haddeleme tesisi faaliyet göstermektedir.

Suriye'nin 2007 yılı demir çelik mamul ve yarı mamul ithalatı 2,3 milyon tondur. Külçe ithalatı 477 bin tondur. Demir çelik uzun ürün ithalatı 1 milyon ton, yassı ürün ithalatı 646 bin ton, boru ithalatı 150 bin ton'dur. Suriye'nin görünür ham çelik tüketimi 2,5 milyon ton, mamul çelik tüketimi 2,3 milyon tondur. Ülkede kişi başına düşen ham çelik tüketimi 127 kg, mamul çelik tüketimi 118 kg'dır.

Suriye 2008 yılında 7213, 7214, 7216, 7308, 7310 ve 7311 gtipleri bazındaki demir çelik ve demir çelikten ürünler ithalatı 514 milyon \$ değerinde gerçekleşmiştir. İthalatın yarısı Ukrayna ve Çin'den yapılmaktadır. 2008 yılında Türkiye'den yapılan ithalatın payı %1,5'dir. Suriye'nin ithalat yaptığı başlıca ürünler sırasıyla inşaat demiri, demir çelik profiller, inşaat aksamı, filmaşın, demir çelikten basınçlı gazlar için depo ve tanklardır.

Suriye'nin 2008 yılında 214 milyon \$ değerinde inşaat demiri ithalatının yaklaşık %70'i Ukrayna'dan yapılmaktadır. Ukrayna'yı Türkiye, Çin, Beyaz Rusya ve İtalya izlemektedir. İkinci sırada yer alan Türkiye'nin payı %18'dir. 2004-2008 döneminde Suriye'nin inşaat demiri ithalatı yıllık ortalama %20 oranında artarken aynı dönemde Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı yıllık ortalama %98 oranında artış göstermiştir. Suriye inşaat demirinde gelişen bir pazardır. Türkiye ise inşaat demirinde dünyanın en büyük ihracatçısıdır.

2008 yılında Suriye 113 milyon \$ değerinde demir çelik profil ithal etmiştir. İthalatın yaklaşık yarısı Ukrayna'dan yapılmaktadır. Ukrayna'yı Türkiye, Çin, İtalya ve Mısır takip etmektedir. İkinci sırada yer alan Türkiye'nin payı %28'dir. 2004-2008 döneminde Suriye'nin demir çelik profil ithalatı yıllık ortalama %31 oranında artarken aynı dönemde Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı yıllık ortalama %44 oranında artmıştır. Suriye demir çelik profil açısından gelişen bir pazardır. Türkiye'nin bu komşu ülkenin pazarından daha fazla pay alabilecek potansiyeli bulunmaktadır.

Suriye 2008 yılında 70 milyon \$ değerindeki inşaat aksamı ithalatının yarısından çoğunu Mısır ve Türkiye'den yapmıştır. Onu Çin, İtalya ve Almanya izlemektedir. İkinci sırada yer alan Türkiye'nin payı %28'dir. 2004-2008 yılları arasında Suriye'nin inşaat aksamı ithalatı % yıllık ortalama 38 oranında artarken aynı dönem Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı yıllık ortalama %47 oranında artış göstermiştir. Suriye inşaat aksamında gelişen bir pazardır. Türk inşaat aksamı ihracatçılarımızın Suriye pazarına gerekli ilgi ve gayreti göstermeleri halinde pazardan rahatlıkla büyük bir pay alacakları düşünülmektedir.

Suriye 2008 yılında 60 milyon \$ değerinde filmaşın ithal etmiştir. Başlıca tedarikçi yaklaşık %70 pay ile Ukrayna'dır. İkinci sırada yer alan Türkiye'nin payı %21'dir. Diğer tedarikçiler Rusya, Çin ve Belçika'dır. 2004-2008 yılları arasında Suriye'nin filmaşın ithalatı yıllık ortalama %19 oranında artarken aynı dönemde Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı yıllık ortalama %92 oranında artmıştır.

Suriye 2008 yılında 17 milyon \$ değerinde basınçlı/sıvılaştırılmış gaz kapları/tüpleri depoları ithal etmiştir. İthalatın %63'ü Türkiye'den yapılmıştır. 2004-2008 yılları arasında Suriye'nin basınçlı/sıvılaştırılmış gaz tüpleri ithalatı yıllık ortalama %87 oranında artarken Türkiye'nin Suriye'ye aynı üründe ihracatı yıllık ortalama %155 oranında artmıştır. Suriye pazarında bu ürün için potansiyel mevcuttur.

Gümrük vergi oranları

"Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması'na göre gümrük tarifelerinin kademeli olarak azaltılarak 2018'den sonra tüm ürünler için %0'a indirilmesi öngörülmüştür. 2009 yılına ilişkin Türkiye'den Suriye'ye ihraç edilecek ürünlerde gümrük vergi indirimine göre;

? inşaat demiri için uygulanan gümrük tarife oranı %0,
? demir çelik profiller için %0,
? inşaat aksamında 7308.10 ve 7308.20 için %14 diğerleri için %23,08,
? filmaşın için %0,
? demir çelik varil ve tanklardan 7310.21 için % 0 diğerleri için %1,25,
? basınçlı/sıvılaştırılmış gaz depolarından 7311.00.10 gtip nolu ürün için % 1,25, diğerleri için % 23,08 dir.

Suriye demir çelik ve demir çelikten ürünler için gelişmekte olan bir pazardır. Türkiye, Suriye pazarından yüksek oranda pay alacak potansiyele sahiptir. Bu yönde ülkede yapılacak fuar katılımı, tanıtım, pazarlama ve ticaret heyeti faaliyetlerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Doğal Taşlar

MERMER (gtip:2515)

İnşaat sektörü 1990'ların sonundan 2000 yılına kadar hep gerileme yaşamış, sonrasında Körfez ülkelerinden gelen yatırımcıların, Iraklı mültecilerin ve Suriyeli göçmenlerin özellikle Şam ve Halep'te önemli konut projelerini yürütmeleri nedeniyle sektörün büyüme hızı artmıştır.

Türkiye ve Suriye arasındaki tarihi, kültürel ve coğrafi yakınlık, Türk mallarının Avrupa Birliği'ne üye

ülkelerin mallarına kıyasla aynı katede ve daha ucuz olması, Suriye ye ihrac edilen ürünlerin Suriye menşei kazandırılması halinde Büyük Arap Serbest Ticaret Alanı (GAFTA) çerçevesinde Arap ülkelerine gümrük vergisi girebilmesi, Filistin, Lübnan ve Irak'tan göçler nedeniyle altyapı ve konut yatırımlarına ihtiyaç duyulması ve Türkiye'nin müteahhitlik sektöründe son yıllarda kazandığı deneyimleri bu alanda değerlendirme imkanının olması Suriye ile ticarete ülkemizin sahip olduğu başlıca avantajlardır.

Ülkede inşaat sektörünün ve yatırımların artması beraberinde inşaat malzemelerine olan talebi de etkileyecektir. Suriye'de mermer üretimi olmakla beraber yeterli değildir. Bu nedenle Türkiye'den önemli miktarda ham-blok mermer alımı yapılmaktadır. 2009 yılında Türkiye'nin Suriye'ye gerçekleştirdiği ham-blok mermer ihracatı 471 milyon dolardır. Türkiye, Suriye'nin mermer ithalatında %73'lük pay ile en önemli tedarikçidir. Pazardaki önemli rakiplerimiz İtalya, Portekiz, Mısır'dır. Uygulanan gümrük oranları %22 olmakla beraber imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması uyarınca 2018 yılı sonunda sıfırlanması öngörülmüştür.

Suriye, sahip olduğu avantajlar, inşaat sektörünün gelişimi göz önüne alındığında uzun vadede önemli bir pazar olmaya devam edecektir.

Elektrikli Makineler ve Kablolar

KABLO VE TELLER (gtip: 8544)

Suriye 2008 yılında toplam 93 milyon dolar izoleli kablo ve tel ithalatı gerçekleştirmiştir. Aynı yıl Türkiye'den Suriye'ye en çok ihrac edilen ürün sıralamasında izole edilmiş kablo ve teller 36 milyon dolar ihracat ile 5. sırada yer almaktadır.

2008 yılı Suriye izoleli kablo ve tel ithalatında ilk sırada pazardan aldığı %38 pay ile Türkiye yer almaktadır. Türkiye'yi sırasıyla Mısır, Çin, İtalya ve Almanya takip etmektedir. 1 Ocak 2007 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması'yla birlikte Türkiye'nin Suriye'ye gerçekleştirdiği kablo ihracatı ciddi artış göstermiş ve Türkiye Suriye kablo pazarına hakim bir konuma gelmiştir. Ancak yaşanan küresel daralmanın etkisiyle 2008 yılında Türkiye'nin Suriye'ye izoleli kablo ve tel ihracatı bir önceki yıla göre %44 azalmıştır. Aynı şekilde 2007 yılında kablo ithalatını 2 katına çıkaran Suriye'nin 2008 yılındaki ithalatı bir önceki yıla göre %10 azalmıştır.

Gerilimi 80 V.'u geçmeyen elektrik iletkenleri 30 milyon dolar ithalatı ile Suriye'nin 2008 yılında Türkiye'den en çok ithal ettiği kablo ürün grubu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suriye son yıllarda Kalkınma Ajanslarından ve AB'den aldığı kredilerle yeni enerji santralleri kurmaktadır. Son on yılda elektrik üretme kapasitesi üç katına çıkmış ancak hala artan enerji talebini karşılayabilecek düzeye ulaşamamıştır. Ayrıca Mısır ve Ürdün ile elektrik ağlarının birbirine bağlanması konusunda 2001 yılında bir anlaşma imzalanmıştır. Bu ağın Türkiye ve Lübnan'a kadar genişletilmesi planlanmaktadır. Bu çerçevede Suriye kablo ve tel ürünleri için önemli bir pazar olma özelliğini sürdürmektedir.

Türkiye ile Suriye Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması'na göre gümrük tarifelerinin kademeli olarak azaltılarak 2018'den sonra tüm ürünler için %0'a indirilmesi öngörülmüştür. 2009 yılına ilişkin gümrük vergi indirimine göre kablo ve teller için uygulanan gümrük tarife oranı %0 ile %5,71 arasında değişmektedir. Suriye MFN ülkeleri için ise %1 ile %10 arasında değişen gümrük vergisi uygulanmaktadır. Suriye kablo ithalatında ikinci sırada yer alan Mısır için GAFTA üyesi olması nedeniyle gümrük tarife oranı sıfırlanmıştır.

Elyaf ve İplik

İPLİK SEKTÖRÜ (gtip: 5205, 5402, 5509)

Suriye'de petrol ve doğalgaz üretiminin azalması ile birlikte tekstil sektörünün geliştirilmesi önemli bir öncelik haline almıştır. Hali hazırda tekstil ve hazır giyim sektörü sanayi üretiminin %35'ini ve istihdamın %10'unu karşılamaktadır. İşçiliğin ucuz olması ve hammadde olanaklarının yeterli düzeyde olması sektörün rekabet gücünü artırmaktadır.

Suriye'de pamuktan ipliğe, kumaştan hazır giyime ve ev tekstiline kadar üretimin tüm aşamaları gerçekleştirilebilmektedir. Yıllık pamuk üretimi yaklaşık 300 bin tondur. Bunun 200 bin tonu iç tüketimde kullanılmakta, kalanı ise ihrac edilmektedir.

İplik üretimi tamamen devlet tekelindedir. Tüm üretim, satış ve ihracat bir kamu kuruluşu olan GOTI (General Organization for Textile Industry) tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretim miktarı 121 bin ton civarındadır. Özel sektör firmaları ise çeşitli sentetik-yün karışımı ipliklerin üretiminde faaliyet göstermektedir. Bu da daha çok küçük imalathanelerde ve el emeğiyle gerçekleştirilmektedir. Sentetik-yün karışımı ipliklerin üretim miktarı 1600 ton civarında bulunmaktadır. Sentetik iplik ve elyaf üretimi son derece yetersiz olan Suriye bu alandaki açığını ithalat yolu ile karşılamaktadır. Suriye 2008 yılında 370 milyon dolarlık iplik ithal etmiştir. Bunun %94'lük kısmını suni ve sentetik iplik ve elyaflar oluşturmuştur. Dolayısıyla bu alanda Türkiye için önemli bir fırsat bulunmaktadır.

Gıda İşleme Makineleri

GIDA DOLUM VE AMBALAJ MAKİNELERİ (gtip: 8422.30, 8422.40)

8422 GTİP numarasında geçmesine rağmen bulaşık makinelerinden ayrı bir sektör olan gıda

ambalajlama makinelerinde (şışeleme ve dolun makineleri dahil) 3,4 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleşmiştir. Bu rakamın 2,1 milyon doları diğer paketleme makinelerine (GTİP 8422.40) aittir. Suriye'nin toplamda 168 milyon dolar, diğer paketleme makinelerinde ise 62 milyon dolarlık ithalatı dikkate alındığında ihracatımızın oldukça sınırlı düzeyde olduğu ortadadır.

Suriye ithalatında İtalya %36 ve Almanya %33 pay ile pazardaki lider ülkelerdir. Çin %8, Türkiye %6 ve Hindistan %4 pay ile sıralanmaktadır.

Sektör ithalatının son dört yıldaki yıllık ortalama büyüme oranı (%10) Suriye toplam ithalatının büyümesinin (%21) gerisinde kalmıştır. Bu durum sektörün Suriye ithalatındaki payının giderek azalmakta olduğunu göstermektedir. GIDA İŞLEME MAKİNELERİ (gtip: 8434, 8435, 8437, 8438, 8417.20, 8419.31, 8421.11, 8479.20)

Suriye'ye yapılan 17,3 milyon dolarlık gıda işleme makineleri ihracatımızın 12,6 milyon dolarlık bölümünü oluşturan değirmencilik makineleri sektöründe (buğday ve diğer hububatın öğütülmesinde kullanılan makineler) Türkiye Suriye ithalatının tamamına yakın bir bölümünü karşılamaktadır. 2008 yılında 13,3 milyon dolar ithalat gerçekleştiren Suriye'de ithalatın %95'i Türkiye'den yapılmıştır. Dolayısıyla, sektörde Suriyeli üreticilerin birinci tercihinin Türk malı makineler olduğu ifade edilebilir.

Sektördeki ihracatımızda Suriye, Kazakistan ve Rusya'dan sonra 3. sırada yer almaktadır. Suriye 160 milyon dolarlık gıda işleme makinesi ihracatımızda %8 paya sahiptir.

Değirmencilik makineleri haricinde Suriye'nin gerçekleştirdiği 25,8 milyon dolarlık gıda işleme makineleri ithalatından Türkiye'nin aldığı pay ise 4,7 milyon dolar düzeyindedir.

Hazır Giyim

TEKSTİL VE HAZIR GİYİM

Suriye'de tekstil ve hazır giyim sanayi petrol ve tarımdan sonra en önemli sanayi koludur. Ülke iş gücünün yaklaşık %10'unu istihdam eden tekstil ve hazır giyim sektörü Gayri Safi Milli Hasılanın %7'sini oluşturmaktadır. En önemli ihraç pazarları Avrupa Birliği ve Körfez ülkeleridir.

Pamuk ipliğinin üretim, satış ve ihracatı Tekstil Sanayileri Genel Organizasyonu (GOTİ) aracılığıyla neredeyse tamamen devletin kontrolündedir. Sentetik iplik üretimi kırsal bölgelerdeki 20 binden fazla küçük atölyede el işçiliğiyle üretilmektedir. Bölünmüşlüğü bu kadar fazla olmasından dolayı yüklü ihracat talepleri karşılanamamaktadır. Bu durum Türkiye'den Suriye'ye sentetik iplik ve sentetik iplik içeren kumaş ihracatı için potansiyel bir fırsattır.

2005 yılında kotaların kaldırılmasından sonra düşük fiyatlı ve yüklü üretim yapamayan Suriye'nin AB'ye tekstil ve hazır giyim ihracatında ciddi düşüşler yaşanmıştır. Kaliteli ve yüklü üretim yapamama ve nitelikli işgücü eksikliği sektörün en önemli problemleri arasındadır. Diğer bir önemli problem devletin kontrolündeki fabrikalardaki makinelerin çok eski olmasıdır. Dolayısıyla nihai ürün kalitesi istenilen düzeyde değildir. Bu durum kaliteli pamuklu kumaş üreticilerimiz için önemli bir fırsattır.

Kumaş İthalatı

Yukarıda da belirtildiği gibi sentetik ipliğin kırsal bölgelerde bulunan çok fazla sayıda küçük atölyelerde el işçiliğiyle üretilmesinden dolayı üretimdeki talebi karşılayamamakta ve kumaş ithalatındaki en büyük payı %30 ile 5407 – Sentetik iplik, monofil şeritlerle dokumalar oluşturmaktadır. Daha sonra %16'lık payla dokunmamış mensucat, %10'luk payla diğer devamsız sentetik liften dokumalar ve %7'lik payla diğer pamuklu dokuma (m2 <= 200gr.) gelmektedir.

Suriye'nin 2008 yılındaki sentetik iplik, monofil şeritlerle dokumalar ithalatı 81 milyon dolar olup ithalatının büyük bölümünü (%74) Çin'den yapmaktadır. Türkiye'den yaklaşık 3 milyon dolarlık sentetik kumaş ithalatı yapılmıştır. Türkiye, bu ürün grubunda 857 milyon dolarlık ihracatla dünya ihracatından yüzde 4 pay almaktadır. Suriye'ye son beş yıldaki sentetik kumaş ihracatımız ortalama yıllık yüzde 78 büyümüştür. Özellikle 2009 yılındaki ihracat artışımız bir önceki yıla göre yüzde 32 olmuştur. Suriye'nin bu ürün grubundaki ithalat artışı ise 2008 yılında bir önceki yıla göre yüzde 215 gibi çok yüksek bir orana yükselmiştir. Bu da Suriye'nin sentetik kumaş ihtiyacının son yıllarda artış eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Isıtma, Soğutma, Havalandırma

KLİMA (gtip: 8415)

2008 yılında 84 milyon dolar değerinde klima ithalatı gerçekleştiren Suriye pazarına ihracatımız sadece 2,2 milyon dolar düzeyindedir. 2004–2008 dönemindeki ihracatımızın artış oranı (%117) Suriye ithalatının büyüme oranının (%35) oldukça üzerinde gerçekleşmiştir.

İhracatımızda görülen son yıllardaki hızlı büyüme oranına rağmen Suriye pazarında henüz yeterli düzeyde bir paya sahip olmamız Suriyeli tüketicilerin Çin malı ucuz klimaları tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır. Nitekim Suriye ithalatının %75'i Çin tarafından karşılanmakta, pazarda ikinci sırada olan İtalya sadece %5 düzeyinde pay alabilmektedir. İtalya'yı Ürdün, Türkiye ve Malezya % 3'er payla takip etmektedirler.

Pazardaki tüketici eğilimlerinin bu şekilde olması Suriye'de kişi başına düşen milli gelirin oldukça düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Suriye'nin klima ithalatı (%37) Suriye'nin toplam ithalatından (%21) daha hızlı büyümekte, dolayısıyla

İlaç Sanayi

Suriye ilaç sanayi, diğer Arap ülkeleriyle karşılaştırıldığında daha çok ilaç üreticisinin bulunduğu ve üretimin iç tüketimi önemli ölçüde karşıladığı sanayilerden biridir. Pazarda 50'nin üzerinde firma üretim yapmaktadır. 9 tanesi modern üretim hattına sahip büyük firmalardır. Bunlar; Alpha, Al Fares, Asia Pharmaceutical, Atar Group, Avenzor, Barakat, Chaoui&Partners, Domina Pharm ve El Saad'dır. Diğer firmalar ise daha çok orta ve küçük büyüklükteki firmalardır ve çoğu jenerik ilaç üretimi yapmaktadır.

Suriye'nin toplam ilaç ithalatı 2008 yılında yaklaşık 219 milyon dolar olmuştur. Son beş yılda (2004-2008) % 21 oranında artmıştır. İlaç ithalatının yaklaşık % 59'unu 3004 grubunda bulunan dozlandırılmış ve perakende hale getirilmiş ilaçlar oluşturmaktadır. Suriye perakende hale getirilmiş ilaç ithalatını İsviçre, Almanya ve Fransa başta olmak üzere gelişmiş ülkelerden gerçekleştirmektedir. Hindistan ise %6'ya yaklaşan pazar payı ile diğer önemli tedarikçi ülkelerden biridir. Türkiye'nin Suriye'ye ilaç ihracatı, 2009 yılında bir önceki yıla göre yüzde 79 artarak 104 bin dolar olmuştur.

İnşaat Malzemeleri

ÇİMENTO (gtip: 2523)

Suriye 2008 yılında 149 milyon dolar değerinde çimento ithal etmiştir. Suriye'nin en fazla çimento ithal ettiği başlıca ülkeler Türkiye (%77), Mısır (%16) ve Ürdün (%6)'dır. Türkiye Suriye'ye 2009 yılında 165 milyon dolar değerinde çimento ihracatı gerçekleştirmiştir.

2009 yılı Şubat ayında Suriye, depolarında fazla çimento bulunduğunu gerekçe göstererek, Türkiye'den çimento ithalatını durdurma kararı almıştır. Suriye 4 ay süreyle Türkiye'nin çimento ihracatına ambargo uyguladıktan sonra Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Sn. Zafer Çağlayan'ın girişimleri ile ambargo kalkmış ve Türkiye Suriye'ye çimento ihracatına devam etmiştir.

Suriye'nin senelik çimento ihtiyacı 7 milyon ton civarındadır. Suriye'deki çimento üretimi ise 5 milyon tondur. Yerli üretimle karşılanamayan çimento talebi, ithalat ile karşılanmaktadır. Suriye çimento pazarında yaşanmakta olan en dikkat çekici gelişme, Suriye'de Egypt's Orascom Construction Industries (OCI) ve Mas Economic Group firmalarının ortaklaşa çimento üretim tesisi kurma planlarıdır. Söz konusu yatırımın 440 milyon dolara mal olacağını tahmin edilmektedir. Tesisin çimento üretim kapasitesi, daha sonra 3 milyon tona arttırılma opsiyonuyla, senede 2 milyon ton olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması'na göre gümrük tarifelerinin kademeli olarak azaltılarak 2018'den sonra tüm ürünler için %0'a indirilmesi öngörülmüştür. 2009 yılına ilişkin gümrük vergi indirimine göre Çimento için uygulanan gümrük tarife oranı %14 ile %35 arasında değişmektedir.

PLASTİK İNŞAAT MALZEMELERİ (gtip: 3917, 3918, 3922, 3925)

Başta plastik boru, hortum ve bağlantı parçaları olmak üzere Suriye'nin plastik inşaat malzemeleri ithalatı 2008 yılında önemli şekilde artış göstermiştir. Plastik inşaat malzemeleri ithalatı 11,5 milyondan 39 milyon dolara yükselmiş, bunun yüzde 75'lik bölümünü oluşturan plastik boru ithalatı da 11 milyondan 30 milyon dolara çıkmıştır.

Plastik borularda Türkiye, Suriye ithalatının %67'sini karşılamaktadır. Türkiye'yi, %13 ile Almanya, %8 ile Çin ve %7 ile İtalya izlemektedir.

Suriye'nin büyük alt yapı ve sulama projelerine devam ettiği takdirde ülkenin özellikle plastik boru üreticilerimiz için önemli bir pazar olduğu düşünülmektedir.

Kağıt ve Karton Ürünleri

2008 yılı itibariyle Suriye 27 milyon dolar değerinde kuşe edilmemiş veya sıvanmamış kağıt ve karton ithalatı gerçekleştirmiştir. Pazardaki toplam talebin yarısına yakınını karşılayan Almanya pazarda birinci sırada yerini almıştır. Türkiye 2007 yılında 366 bin dolar olan ihracatını 2008 yılında 6 milyon dolara yükselterek ciddi bir pazar payı elde etmiş ve %23 oranındaki bu pay ile pazarda ikinci sırada yer almıştır.

Suriye'nin toplam kuşe edilmemiş veya sıvanmamış kağıt ve karton ithalatı içindeki kalemler incelendiğinde ilk sırada 11 milyon dolar değerinde ithalat gerçekleştirilen 480591 gtip nolu metrekare ağırlığı 150 gr ve daha az olan diğer kağıt ve kartonlar kalemi olduğu görülmektedir. İkinci sırada 5 milyon dolar değerinde ithalat gerçekleştirilen 480512 gtip nolu yarı kimyasal saman selülozlu ondüle (fluting) kağıdı için ülkemizden gerçekleştirilen ihracatın da 5 milyon dolar değerinde olduğu ve Türkiye'nin bu kalemden Suriye'nin ithalatında tek tedarikçi ülke konumunda olduğu görülmektedir. Bu kalemin aynı zamanda Türkiye'den Suriye'ye gerçekleştirilen kuşe edilmemiş veya sıvanmamış kağıt ve karton ihracatı içinde %85 paya sahip olduğu görülmektedir. 480524 gtip nolu metrekare ağırlığı 150 gr ve daha az olan ikincil elyaf yüzey kağıdı için de Suriye toplam 3 milyon dolar değerinde ithalat gerçekleştirmiştir.

2010 yılına ilişkin gümrük vergi indirimine göre kuşe edilmemiş veya sıvanmamış kağıt ve karton için

uygulananı gümrük tarife oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

Kumaş

TEKSTİL VE HAZIR GİYİM

Suriye’de tekstil ve hazır giyim sanayi petrol ve tarımdan sonra en önemli sanayi koludur. Ülke iş gücünün yaklaşık %10’unu istihdam eden tekstil ve hazır giyim sektörü Gayri Safi Milli Hasılanın %7’sini oluşturmaktadır. En önemli ihrac pazarları Avrupa Birliği ve Körfez ülkeleridir.

Pamuk ipliğinin üretim, satış ve ihracatı Tekstil Sanayileri Genel Organizasyonu (GOTI) aracılığıyla neredeyse tamamen devletin kontrolündedir. Sentetik iplik üretimi kırsal bölgelerdeki 20 binden fazla küçük atölyede el işçiliğiyle üretilmektedir. Bölümlülüğün bu kadar fazla olmasından dolayı yüklü ihracat talepleri karşılanamamaktadır. Bu durum Türkiye’den Suriye’ye sentetik iplik ve sentetik iplik içeren kumaş ihracatı için potansiyel bir fırsattır.

2005 yılında kotaların kaldırılmasından sonra düşük fiyatlı ve yüklü üretim yapamayan Suriye’nin AB’ye tekstil ve hazır giyim ihracatında ciddi düşüşler yaşanmıştır. Kaliteli ve yüklü üretim yapamama ve nitelikli işgücü eksikliği sektörün en önemli problemleri arasındadır. Diğer bir önemli problem devletin kontrolündeki fabrikalardaki makinelerin çok eski olmasıdır. Dolayısıyla nihai ürün kalitesi istenilen düzeyde değildir. Bu durum kaliteli pamuklu kumaş üreticilerimiz için önemli bir fırsattır.

Kumaş İthalatı

Yukarıda da belirtildiği gibi sentetik ipliğin kırsal bölgelerde bulunan çok fazla sayıdaki küçük atölyelerde el işçiliğiyle üretilmesinden dolayı üretimdeki talebi karşılayamamakta ve kumaş ithalatındaki en büyük payı %30 ile 5407 – Sentetik iplik, monofil şeritlerle dokumalar oluşturmaktadır. Daha sonra %16’lık payla dokunmamış mensucat, %10’luk payla diğer devamsız sentetik liften dokumalar ve %7’lik payla diğer pamuklu dokuma (m² ≤ 200gr.) gelmektedir.

Suriye’nin 2008 yılındaki sentetik iplik, monofil şeritlerle dokumalar ithalatı 81 milyon dolar olup ithalatının büyük bölümünü (%74) Çin’den yapmaktadır. Türkiye’den yaklaşık 3 milyon dolarlık sentetik kumaş ithalatı yapılmıştır. Türkiye, bu ürün grubunda 857 milyon dolarlık ihracatla dünya ihracatından yüzde 4 pay almaktadır. Suriye’ye son beş yıldaki sentetik kumaş ihracatımız ortalama yıllık yüzde 78 büyümüştür. Özellikle 2009 yılındaki ihracat artışımız bir önceki yıla göre yüzde 32 olmuştur. Suriye’nin bu ürün grubundaki ithalat artışı ise 2008 yılında bir önceki yıla göre yüzde 215 gibi çok yüksek bir orana yükselmiştir. Bu da Suriye’nin sentetik kumaş ihtiyacının son yıllarda artış eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Otomotiv Ana ve Yan Sanayi

Suriye hükümeti, Suriye’yi bir otomotiv üretim merkezi yapmak amacıyla küresel otomotiv üreticilerinin dikkatini çekmek için senelerdir uğraşmaktadır. Ancak tasarlanan çoğu plan Suriye’nin aşırı korumacı politikaları ve yüksek vergi oranları nedeniyle raflarda kalmıştır. Bu yüzden de araç parkı çok eskidir. Son zamanlardaki olumlu gelişmeler yabancı yatırımcıların dikkatlerini Suriye pazarına çekmiştir. Suriye’ye önemli otomotiv yatırımları yapan ülke İran’dır. İran’ın Khodro adlı otomobil üretici firması, 12 Mayıs 2004 tarihinde Samand modeli üretimi için Suriye hükümeti ile bir ortak yatırım anlaşması imzalamıştır.

Ayrıca İran’da devlete ait Saipa adlı otomobil üreticisi, Suriyeli Hamish firması ile ortak olarak otomobil üretmektedir. Ayrıca pazarda Mısırlı Al-Vahab grubu binek otomobil üretmektedir.

Suriye’de kullanımda olan binek araç sayısı (Bin adet)

Yıllar	2005	2006	2007	2008
Binek Araç Sayısı	927	1.068	1.218	1.383

Kaynak: Syria Central Bureau of Statistics www.cbssyr.org

Suriye’nin oto ana sanayi ithalatı bir önceki yıla göre %26 artarak 1 milyar dolara yükselmiştir. İthalatında başlıca ülkeler Güney Kore, Çin, Japonya, Almanya ve İran’dır. En fazla ithal ettiği ürün grubu binek otomobillerdir. 2008 yılında binek otomobil ithalatı bir önceki yıla göre %4 artarak 671 milyon dolar olmuştur. İthalatının en fazla gerçekleştiği ülkeler Japonya, Almanya, Çin, Hindistan, İngiltere ve Türkiye’dir. Suriye’nin oto ana sanayi ithalatında ikinci grup kamyonlardır. 2008 yılında kamyon ithalatı bir önceki yıla göre %19 artarak 225 milyon dolar olmuştur. İthalatın en fazla gerçekleştiği ülkeler Çin, Japonya, Tayland, İtalya ve Hollanda’dır. Suriye’nin ithalatında üçüncü grupta yer alan otobüs minibüs ithalatı ise 2008 yılında %311 artarak 106 milyon dolar olmuştur. İthalatında başlıca ülkeler ise Çin, Japonya, Türkiye, Ürdün ve Yunanistan’dır.

Türkiye’nin Suriye’ye olan oto ana sanayi ihracatı 2009 yılında bir önceki yıla göre %63 oranında artarak 48 milyon dolara ulaşmıştır. Türkiye’den Suriye’ye ihracatta birinci grupta yer alan hususi otomobillerdeki ihracatımız 16 milyon doların üzerindedir. İkinci grupta yer alan minibüs ve otobüs ihracatı 2009 yılında bir önceki yıla göre %13 artarak 6 milyon dolar olmuştur. Suriye’ye olan kamyon ihracatımız 2009 yılında bir önceki yıla göre 3 kat artarak 5 milyon dolar olmuştur.

Suriye’nin yan sanayi ithalatına baktığımızda 2008 yılında bir önceki yıla göre %54 artarak 378 milyon dolar olmuştur. İthalatında başlıca ülkeler Avrupa ülkeleri, Japonya, Çin, Güney Kore, İran, Hindistan ve Türkiye’dir. En fazla ithalatının gerçekleştiği ürünler dış lastikler ve 8708 grubunda yer alan kara taşıtlarının diğer aksam ve parçaları, karoseri aksamı, debriyaj ve aksamı, tekerlekler ve aksamı ve fren ve aksamıdır. Dış lastik ithalatı 2008 yılında bir önceki yıla göre %9 artarak 134 milyon dolar

olmuştur. İthalatında başlıca ülkeler Japonya, Çin, Türkiye, Hindistan ve Tayland'dır. 8/08 grubunun 2008 ithalatı ise bir önceki yıla göre %14 artarak 88 milyon dolar olmuştur. Bu grupta en fazla ithalat gerçekleştiren ülkeler ise Çin, İtalya, BAE, Fransa, Japonya ve Türkiye olarak sıralanmaktadır.

Türkiye'nin Suriye'ye olan yan sanayi ihracatında başta gelen ürünler motor aksamı ve parçaları, dış lastikler, emniyet camları, aküler, filtreler, rulmanlar, transmisyon aksamı, oto aydınlatma ekipmanı, tekerlekler ve aksamı ve debriyajlardır. Suriye'ye olan dış lastik ihracatımız 2009 yılında bir önceki döneme göre %14 artarak 13 milyon dolar olmuştur. 8708 yan sanayi grubu ihracatımız ise 2009 yılında %6 artarak 6 milyon dolar olmuştur.

Suriye'de yerli oto yedek parça üretimi yok denecek kadar azdır. Sadece bazı plastik parçalar yerli olarak üretilmektedir. Suriye'de orijinal yedek parçaların dağıtımının ana sanayinin insiyatifindeki yetkili satıcılar tarafından sağlandığı görülmektedir. Orijinal olmayan otomotiv yedek parçalarının ithalattan tüketiciye ulaşmasında ithalatçılar ve geniş bayilik ağına sahip toptancılar etkilidirler. Aftermarket (yan sanayi) ürünlerde önemli tedarikçiler pazarı payı yıldan yıla artan Çin, Hindistan ve Türkiye'dir.

Suriye otomotiv ana ve yan sanayinde dışa bağımlı ve her iki sanayide de net ithalatçısıdır. Suriye'ye olan otomotiv ana ve yan sanayi ihracatımızın gelecek dönemde STA nedeniyle gerçekleşecek gümrük vergisi indirimleriyle artacağı tahmin edilmektedir. Yakın pazar olması da ayrı bir avantaj olarak görülmektedir.

Petrol Ürünleri

PETROL YAĞLARI (gtip:2710)

Petrol yağları, AB nomenklatürü esas alınarak GTİP numarasına göre 271019 ve 3403 numaraları altında sıralanmıştır. Bu çalışmada Türkiye'nin ihracatının fazla olduğu 271019 grubu dikkate alınmıştır.

Petrol yağ sektörü, sanayi faaliyetlerin vazgeçilmez elemanıdır. Türkiye'de bu sektörde faaliyet gösteren firma sayısı 2008 yılında 215'dir. 2007-2008 yılları arasında lisans alan firma sayısı %35 artmıştır. Ülkemizdeki tek petrol yağ rafinerisi Tüpraş Aliğa Rafinerisi olup; yıllık 300 tonluk madeni yağ üretim kapasitesine sahiptir. 2008 yılında Tüpraş Aliğa rafinerilerinde üretilen yağ miktarı 252 bin tondur. 2007 yılında Türkiye'de tüketilen yağ miktarı ise 729 bin 600 tondur. 2008 yılında yaşanan kriz madeni yağ sektörünü de etkilemiş ve bu sektör petrol ürünleri arasında tüketim gerilemesinin en fazla olduğu alan olmuştur.

Son yıllarda, petrol yağ üretimi konusunda, yatırım tesisleri ve üretim merkezleriyle önde giden Amerika ve Avrupa ülkelerinde gerileme görülmüştür. 2008 yılında dünyada etkisini gösteren ekonomik kriz, bu sektöre de etkilemiştir. 2009 yılı Ocak-Mart dönemi değerlerine göre, petrol ürünleri arasında en fazla gerileme madeni yağ tüketiminde yaşanmıştır. PETDER -Petrol Sanayi Derneği verilerine göre sektör yılın ilk üç ayında 32,2 küçülmüştür. 271019 GTIP numarasında yer alan yağlar özellikle otomotiv sektörü için hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle küresel krizden en fazla etkilenen sektörler arasında olan otomotiv sektörünün gerilemesi yağ sektörünü de doğrudan etkilemiştir.

Suriye, uzun yıllar petrole ve tarıma dayalı bir büyüme göstermiştir. Ancak son yıllarda petrol üretiminin azalması neticesinde diğer sektörler önem verilmeye başlanmıştır. Suriye doğal gaz ve petrol üretimine 1950'li yıllarda, büyük çapta üretime ise 1990'ların ortasında başlanmıştır. Ancak son yıllarda üretimde yaşanan düşüş neticesinde Suriye 2008 yılı itibarıyla net ham petrol ithalatçısı bir ülke haline gelmiştir.

Suriye'nin petrol endüstrisi son yirmi yıldır Al Furat Petrol Şirketi'nin (AFPC) kontrolindedir. Ülkedeki ikinci önemli petrol şirketi ise Deir alZour Petrol Şirketi'dir. 1990'ların sonundan itibaren düşüş eğiliminde olan üretim nedeniyle sektörde daha fazla yabancı ortaklığa faaliyet izni verilmiş, şirketlere daha avantajlı keşif sözleşmeleri sunulmuş ve daha gelişmiş teknolojiler kullanılmaya başlanmıştır. Mayıs 2004'te uygulanmaya başlanan Amerikan yaptırımları, birçok şirketin Suriye pazarını yeniden gözden geçirmesine yol açmıştır.

Suriye'nin 2008 yılında ihraç ettiği ürünler arasında petrol yağları (petrol yağları ve bitümenli minerallerden üretilen yağlar), ihracat içindeki %9,4 pay ile ham petrolden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bununla birlikte Suriye aynı zamanda önemli miktarda ithalat yapmaktadır. Petrol yağları ithalatı bir önceki yıla göre %3 oranında artmıştır. Rusya, İtalya, Bulgaristan, Fransa ve Hollanda ithalat yapılan ülkelerdir.

Suriye tarafından petrol yağlarında uygulanan gümrük oranları, %0 ile %22 olmakla birlikte; Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması'na göre 2018'den sonra tüm ürünler için %0'a indirilmesi öngörülmüştür.

Suriye, petrol yağları konusunda ihracatı olmakla birlikte ithalat açısından da potansiyel arz etmektedir. Pazarda önümüzdeki süreçte petrol yağları pazarındaki büyümenin artarak devam etmesi beklenmektedir.

PLASTİKTEN DİĞER LEVHALAR, FİLMER VE FOLYOLAR (gtip: 3920)

Suriye'nin toplam plastik ambalaj ithalatı 2008 yılında 125 milyon dolar olmuştur. Plastik ambalaj ürünleri ithalatı ise 2008 yılında 64 milyon dolar olarak gerçekleşmiş ve plastik ambalaj ürünleri ithalatının yarısını oluşturmuştur. 2004-2008 yılları arasında söz konusu ürünlerin ithalatı % 26 oranında artmıştır. Plastikten levhalar, filmler ve folyoların ithalatının % 53'ünü PP olan filmler ve folyolar; %14'ünü PVC olan filmler ve folyolar; %12'sini PE filmler ve folyolar; % 7'sini diğer poliesterlerden olan filmler ve folyolar; kalan kısmını ise diğer çeşit filmler ve folyolar oluşturmaktadır.

Türkiye, Suriye'nin en büyük tedarikçisidir ve plastikten diğer levhalar, filmler ve folyolar ithalatının %31'ini gerçekleştirmektedir. Suriye'ye plastik filmler ve folyolar ihracatımız 2004-2008 yılları arasında

%51 oranında artarak, 2009 yılında 20 milyon dolara ulaşmıştır. Plastikten filmler ve folyolar ithalatında başta İtalya ve Çin olmak üzere İngiltere, Hindistan, Tayland ve Almanya diğer önemli rakip ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suriye'nin özellikle gıda işleme sektöründeki yaşanacak gelişmelere paralel olarak, ambalaj ürünlerine olan ihtiyacının artacağı ve Türkiye için gelişen pazarda ihracat açısından daha önemli fırsatlar doğuracağı düşünülmektedir.

Plastik ve Kauçuk İşleme Makineleri

2008 yılında 27,8 milyon dolar değerinde plastik ve kauçuk işleme makineleri ithalatı gerçekleştiren Suriye'de sektörün ithalat rakamı yıldan yıla küçülmektedir. Ancak sadece % 2,6 oranında pay alabildiğimiz bu ithalatta var olan potansiyelin değerlendirilerek ihracatımızın artırılabilceği düşünülmektedir.

Suriye ithalatının %43'ü Çin, %20'si İtalya, %9'u Tayvan, %8'i Almanya ve %6'sı Hollanda'dan yapılmaktadır.

Ülkede perakende sektörünün gelişmesiyle birlikte plastik ürünlere yönelik talebin artması ve gelişmekte olan ülkelerde en hızlı gelişen sektörlerden biri olan plastik işleme sektöründe yatırımların çoğalması beklenmektedir.

Takım Tezgahları

Takım tezgahları, metalleri çeşitli yollarla işleyen ve imalat sanayinin ana girdilerinden birini oluşturan makine ve ekipmanlardır. Sektörün ürünleri başlıca iki kategoriye ayrılmaktadır:

- A) Talaşlı İşleme Tezgahları:
- B) Metal Şekillendirme Tezgahları.

Talaşlı işleme tezgahları arasında yer alan başlıca ürünler: Lazer, foton, ultrasonik, elektro-erozyon yöntemiyle maddeleri aşındırarak işleyen makineler; Metal işleme merkezleri tek ve çok istasyonlu tezgahlar; Torna tezgahları; Delme, freze, rayba tezgahları; Bileme, taşlama, cilama tezgahları; Dişli, yiv vb. açma ve testere ve broş tezgahlarıdır.

Metal şekillendirme tezgahları ise: Metalleri kesme, dövme, katlama, kavislendirme vb. yoluyla işleyen makine ve presler; çubuk, profil, boru tel çekme tezgahları, vida, civata, tel işleme makineleridir.

Diğer tezgahlar: Taş, beton, seramik, soğuk cam, beton işleyen makineler, testereler cilama vb. makineleri; Ağaç, mantar, seramik, sert plastik ve kauçuk işleyen makineler (testereler, kalıp-freze makineleri, parlatma-taşlama makineleri, bükme-birleştirme makineleri, delik açma-zıvanalama makineleri, yarma-dilme-yapraklama makineleri); Takım tezgahlarının aksam ve parçalarıdır.

Suriye'de takım tezgahları üretimi yoktur. Pazardaki talep ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Suriye'nin toplam takım tezgahları ithalatı 2007 yılında 40 milyon dolar, 2008 yılında ise bir önceki yıla göre %26,3 artışla 51 milyon dolar olmuştur. Suriye'nin 2008 yılında en çok ithalat yaptığı alt-ürünler:

- Metal şekillendirme-kesme makine ve presleri (gtip : 8462): 10,9 milyon dolar
- Taş, Beton, Seramik, Soğuk Cam vb. İşleyen Makineler (gtip : 8464): 8,2 milyon dolar.
- Takım Tezgahlarının Aksam-Parçaları (gtip : 8466): 8 milyon dolar.
- Delme, freze, rayba tezgahları (gtip : 8459): 4,8 milyon dolar

Türkiye'nin Suriye'ye takım tezgahları ihracatı, 2009 yılında %38 artışla 7 milyon dolara yükselmiştir. Türkiye, Suriye'ye takım tezgahı ihraç eden ülkeler arasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Suriye, özellikle Türk Takım Tezgahları sektörünün güçlü olduğu: Metal şekillendirme makineleri (8462, 8463); Metal-dışı sert maddeleri işleyen makineler (8464, 8465) ve takım tezgahlarının aksam parçaları (8466) ürün gruplarında Türk üreticiler için önemli potansiyel oluşturmaktadır. Türk takım tezgahları sektöründe üretiminin henüz yeterli düzeye ulaşmadığı "Metalleri talaş kaldırmak suretiyle işleyen makineler, tezgahlar, istasyonlar" (gtip : 8456-8461) grubunda ise, Almanya, Çin, İtalya, İsviçre gibi ülkeler pazarda hakimdirler. Türk üreticilerin pazardaki şansı üretim kabiliyetleri ile orantılı olarak gelişebilir. Diğer yandan bu tip tezgahlar ülkeye ikinci el olarak ihraç edilebilir.

Türkiye'nin Suriye'ye takım tezgahları ihracatında 2008 yılında en güçlü ürün, 8462 gtip'li "Metal şekillendirme-kesme makine ve presleri"dir. Türkiye 2,7 milyon dolarlık ihracatıyla ve %24'lük payla pazarda Çin'den sonra ikinci sıradadır. Suriye pazarında güçlü olan bir diğer ürün 1 milyon dolarlık ihracatla pazardan %13 pay alan "Taş, Beton, Seramik, Soğuk Cam vb. İşleyen Makineler"dir (gtip 8464). Türkiye bu ürün grubunda İtalya'nın ardından ikinci sıradadır.

Suriye özellikle metal şekillendirme makine/presler/tezgahları, metal-dışı maddeleri işleyen (taş, beton, seramik, soğuk cam ve ahşap, sert plastik kauçuk) makineler-tezgahlar gruplarında Türk üreticiler için potansiyeli bir pazar olmaya devam edecektir. Diğer yandan takım tezgahları sektöründe önde gelen Türk üreticilerin son yıllarda üretmeye başladıkları lazerli, plazma ve su jetli kesim makineleri alt-grubunda da, Suriye'nin yerel üretimi güçlendirmeye yönelik politikaları kapsamında belli bir talep oluşacağı öngörülmektedir.

Suriye mevzuatı'na göre, takım tezgahları ithalatında "en çok kayırılan ulus" ilkesi (MFN) kapsamında %1 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Türkiye ile Suriye arasında Serbest Ticaret Alanı tesis eden Ortaklık Anlaşması'na göre 2010 yılında Takım Tezgahları için uygulanan gümrük tarife oranı %0'dır.

Tarım Alet ve Makineleri

Önemli bir tarım ülkesi olan ve 2008 yılı rakamlarına göre GSYİH'sinin %27'sini tarım sektörünün oluşturduğu Suriye'de ülke arazinin %28'inde tarım yapılabilmektedir. Tarım ve gıda ürünleri, Suriye ihracatının %41'ini oluşturan petrolden sonra, %21 ile ihracatta en önemli ikinci ürün grubudur.

Büyük ölçüde iklime bağlı olan tarım sektörünün en önemli ürünleri buğday, arpa, mercimek, nohut, tütün, pamuk, şeker pancarı ve zeytindir. Pamuk, Suriye tarım sektörünün en önemli ürünüdür. Pamuk üretiminin yaklaşık yarısı gelişmekte olan tekstil sektöründe kullanılmaktadır.

Bugün, Suriye'nin yıllık toplam su kaynağı yaklaşık 14.500 m³ olmakla beraber yıllık tüketimin 19.000 m³ olduğu bildirilmektedir. Bu tüketimin %85-90'ı tarımda kullanılmaktadır.

Suriye hükümeti, kurak geçen mevsimlere ve artan su tüketimine karşı önlem olarak sulama sistemlerinin geliştirilmesini bir öncelik olarak kabul etmektedir. Tarım alanlarının yalnızca %20'lik bölümü sulanırken geri kalan bölümü yağışlara bağlıdır.

2008 yılında 14,3 milyon değerinde tarım makinesi ithalatı gerçekleştiren Suriye bu ithalatın 2,2 milyonluk bölümünü Türkiye'den yapmıştır. Suriye'ye yapılan ihracatın 1,2 milyon bölümünü süt endüstrisinde kullanılan makineler oluşturmaktadır. Türkiye bu sektörün ithalatında % 45 ile birinci sırada gelmektedir. Suriye tarım makineleri üreticileri için oldukça önemli fırsatlar sunmaktadır.

Tekstil Makineleri

Tekstil makineleri, tekstil sanayinin kullandığı tekstil hammaddelerinin işlenmesi ve tekstil terbiyesi için kullanılan makinelerdir. Tekstil teknolojisi, iplik, dokuma, örme ve konfeksiyon ile kalite kontrol konularından oluşmaktadır. Tekstil makineleri şu ürün gruplarından oluşmaktadır:

GTİP No ÜRÜN ADI

- 84.44 Dokuma maddelerinden lif imal eden, dokuyan, kesen makineler
- 84.45 Lifleri hazırlayan, iplik üreten-hazırlayan makineler
- 84.46 Dokuma tezgahları (makinelere)
- 84.47 Örgü tezgahları, gipür, tül, dantela, file imali için makine, cihazları
- 84.48 Yardımcı tekstil makine, cihazları ve aksam-parçalar
- 84.49 Keçe, mensucat imal makinelerinin aksam, parçaları
- 84.51 Dokuma maddelerini yıkama, kurutma, ütüleme makine ve cihazları
- 84.52 Dikiş makineleri, mobilyaları, iğneleri, aksam-parçaları

Suriye'de tekstil üretimi tarihsel bir geçmişe ve öneme sahiptir. Ülkede petrol ve tarımdan sonra en önemli sektör tekstil-hazır giyim sanayidir. Suriye ekonomisi büyük ölçüde petrol ve doğalgaz üretimine, tarıma ve tekstil üretimine dayanmaktadır. Sektör, ülkenin işgücünün yaklaşık %10'unu istihdam etmekte ve GSMH'nin %7'sini oluşturmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü sanayi üretiminin %35'ini ve sanayi istihdamının 30'unu karşılamaktadır. Devletin tekstile yüksek sübvansiyon uygulaması, işçilik ücretlerinin düşük olması ve hammadde olanaklarının yeterli düzeyde olması sektörün rekabet gücünü arttırmaktadır. Yıllık üretimi 300 bin ton pamuğun 200 bin tonu iç tüketimde kullanılmaktadır. Toplam iplik üretimi 121 bin ton, sentetik-yün karışımli ipliklerin üretim miktarı ise 1600 tondur. Ham pamuklu dokuma üretimi 72 milyon m², sentetik-yün karışımli kumaş üretimi ise 3 milyon m² civarındadır. Yıllık 55 milyon adet olan hazır giyim üretiminin en büyük ihrac pazarları AB ülkeleri ve Körfez ülkeleridir. Ancak işletme kapasitelerinin düşüklüğü nedeniyle, sektör özellikle Avrupa'dan gelen talepleri karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Teknolojinin eskiliği ve üretimin dağınıklığı yüksek miktarda taleplerin karşılanmasını engellemektedir. Örneğin, sentetik iplikler kırsal bölgelerdeki 20 binden fazla küçük atölyede el emeği ile üretilmektedir. Pamuklu dokumaların 15 bin civarında tezgahta üretildiği, bunların 4000 kadarının eski teknoloji mekikli tezgah olduğu tahmin edilmektedir. Sektörün teknolojisini yenilemesi ve yüksek ithal taleplerini karşılayabilmek amacıyla entegre, büyük ölçekli üretime geçilmesi durumunda ülkenin tekstil makinelerine yönelik talebi artacaktır.

Suriye 2008 yılında, bir önceki yıla göre %6,8 artışla 123 milyon dolarlık tekstil makinesi ithal etmiştir. Başlıca tedarikçi ülkeler sırasıyla Almanya, Çin, İtalya, İsviçre ve Türkiye'dir. Suriye'nin ithal ettiği başlıca tekstil makinesi alt grupları şunlardır:

- Örgü tezgahları, gipür, tül, dantela, file imali için makineleri (gtip : 8447): 26,1 milyon dolar
- Yardımcı tekstil makine, cihazları ve aksam-parçalar (gtip : 8448): 21,3 milyon dolar
- Lifleri hazırlayan, iplik üreten-hazırlayan makineler (gtip : 8445): 20,6 milyon dolar
- Dokuma maddelerinden lif imal eden, dokuyan, kesen makineler (gtip : 8444): 18,9 milyon dolar
- Dokuma maddelerini yıkama, kurutma, ütüleme makine ve cihazları (gtip : 8452): 18,5 milyon dolar

Türkiye, 2009 yılında Suriye'ye 9 milyon dolarlık tekstil makinesi ihrac etmiştir. 2008 yılında Türkiye'nin Suriye'ye en çok ihrac ettiği makineler şunlardır:

- Dokuma maddelerini yıkama, kurutma, ütüleme makine ve cihazları (gtip : 8451): 3,4 milyon dolar
- Lifleri hazırlayan, iplik üreten-hazırlayan makineler (gtip : 8445): 1,8 milyon dolar
- Dokuma maddelerinden lif imal eden, dokuyan, kesen makineler (gtip : 8444): 444 bin dolar

Suriye mevzuatı'na göre, tekstil makineleri ithalatında "en çok kayırılan ulus" ilkesi (MFN) kapsamında %1, 8451 ve 8452 GTİP'li makinelerin aksam ve parçaları ithalatında ise %1 ila %40 oranında gümrük vergileri uygulanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesisi Edin Ortaklık Anlaşması'na göre gümrük tarifelerinin kademeli olarak azaltılarak, 2018'den sonra tüm ürünler için %0'a indirilmesi öngörülmüştür. 2009 yılına ilişkin gümrük vergi indirimine göre tekstil makineleri için Gümrük oranları: 8451 ve 8452 GTİP'li makinelerde %0 ila %33,77, diğer tekstil

makineleri için ise %0'dır. Suriye gümrük mevzuatına göre sanayi dışında kullanılmak üzere ithal edilen makinelere uygulanan gümrük vergileri yüksektir.

Suriye - Düzenlenen Önemli Fuarlar

Milli Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

16. AGRITEX (ŞAM - Haziran/Her Yıl)

Tarım, Tarım Makineleri

Web Sitesi : <http://http://www.merkurfair.com/>

9. FOOD EXPO (ŞAM - Haziran/Her Yıl)

Gıda, Gıda Teknolojileri ve Ambalajlama

Web Sitesi : <http://http://www.merkurfair.com/>

9. HOSPEX (HALEP - Mart/Her Yıl)

Otel, Restoran, Mutfak, Mobilya, Dekorasyon, Aksesuar ve Ekipmanları

Web Sitesi : <http://http://www.expotim.com/>

BUILDEX 2011 (ŞAM - Mayıs/Her Yıl)

İnşaat Teknolojileri ve Yapı Malzemeleri

Web Sitesi : <http://http://www.forumfuar.com/>

CLIMATECH AND WATEX (ŞAM - Nisan/Her Yıl)

Soğutma, Yalıtım, Sıhhi Tesisat, Isıtma, Havalandırma

Web Sitesi : <http://http://www.merkurfair.com/>

DAMASCUS FASHION (ŞAM - Eylül/Her Yıl)

Moda ve Hazır Giyim

Web Sitesi : <http://http://www.meridyenfair.com/>

DAMASCUS TEXTILE EXPO/AUTUMN (ŞAM - Eylül/Her Yıl)

Tekstil ve Yan Sanayi

Web Sitesi : <http://http://www.meridyenfair.com/>

DAMASCUS TEXTILE EXPO/SPRING (ŞAM - Ocak/Her Yıl)

Tekstil ve Tekstil Yan Sanayi

Web Sitesi : <http://http://www.meridyenfair.com/>

INDUSTRIAL EXPO (ŞAM - Mayıs/Her Yıl)

Makine ve Ekipmanları

Web Sitesi : <http://http://www.tuyap.com.tr/>

MATEX (HALEP - Ocak/Her Yıl)

Tekstil Makineleri ve Malzemeleri

Web Sitesi : <http://http://www.merkurfair.com/>

SYR AUTOMECHANICA (ŞAM - Eylül/Her Yıl)

Otomotiv Parçaları, Aksesuarlar, Ekipmanlar, Lastikler, Petrol İstasyonu Ekipmanları

Web Sitesi : <http://http://www.merkurfair.com/>